

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

Svěřenské nástupnictví

Michaela Stehlíková

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Michaela STEHLÍKOVÁ
Osobní číslo:	R18M0393P
Studijní program:	M6805 Právo a právní věda
Studijní obor:	Právo
Téma práce:	Svěřenské nástupnictví
Zadávací katedra:	Katedra občanského práva

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Vznik svěřenského nástupnictví
3. Svěřenské nástupnictví v systému dědického práva
4. Svěřenské nástupnictví v současné právní úpravě
5. Srovnání se zahraničně-právní úpravou
6. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:
viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **Doc. JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 1. července 2022

Čestné prohlášení

Tímto čestně prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Svěřenské nástupnictví“ vypracovala samostatně a použila pouze uvedených pramenů a literatury.

V Plzni, březen 2023

Michaela Stehlíková

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala doc. JUDr. Jindřichu Psutkovi, Ph.D., vedoucímu této diplomové práce, za odborné vedení a cenné připomínky. Poděkování náleží též mému příteli, rodině a přátelům za podporu, kterou mi v průběhu celého studia poskytovali.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ABGB	Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch
BGB	Bürgerliche Gesetzbuch
Nářízení	Nářízení evropského parlamentu a Rady č. 650/2012, o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení
Občiansky zákonník	zákon č. 40/1964 Zb., Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov
o.s.ř.	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
o.z.	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ZMPS	zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
z.ř.s.	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízení soudních

OBSAH

ÚVOD	9
1. Vývoj svěřenského nástupnictví	10
1.1. Římské právo	10
1.2. Zemské právo.....	12
1.3. Obecný zákoník občanský	13
1.4. Osnova občanského zákoníku z roku 1937	15
1.5. Občanský zákoník z roku 1950.....	16
1.6. Občanský zákoník z roku 1964.....	17
1.7. Přijetí občanského zákoníku z roku 2012.....	18
2. Svěřenské nástupnictví v systému dědického práva	19
2.1. Základní pojmy dědického práva.....	20
2.2. Základní zásady dědického práva	21
2.3. Zásady svěřenského nástupnictví	24
2.4. Komparace s jinými instituty.....	25
2.4.1. Komparace s náhradnictvím.....	25
2.4.2. Komparace se svěřenským fondem.....	26
3. Svěřenské nástupnictví v současné právní úpravě.....	28
3.1. Hmotné právo	28
3.1.1. Nařízení svěřenského nástupnictví.....	28
3.1.1.1. Zřízení svěřenského nástupnictví povoláním dědice	30
3.1.1.2. Zřízení svěřenského nástupnictví zákazem zůstavitele, aby dědic pořídil o zanechaném majetku	31
3.1.1.3. Zřízení svěřenského nástupnictví osobě, která v době úmrtí zůstavitele neexistuje.....	31
3.1.1.4. Zřízení svěřenského nástupnictví u povolání dědice s podmínkou nebo doložení času.....	32
3.1.2. Práva a povinnosti dědiců při svěřenském nástupnictví.....	33
3.1.3. Způsobilost následného dědice.....	35
3.1.4. Sestavení inventáře.....	36
3.1.5. Ochrana před neoprávněným nakládáním.....	38
3.1.6. Zánik svěřenského nástupnictví	39
3.1.6.1. Zánik svěřenského nástupnictví, pokud není žádný ze svěřenských nástupců	39
3.1.6.2. Zánik svěřenského nástupnictví, pokud není důvod, pro které bylo zřízeno	40
3.1.6.3. Zánik svěřenského nástupnictví pro uplynutí doby	40

3.1.6.4.	Zánik svěřenského nástupnictví pro nabytí pořizovací způsobilosti.....	41
3.1.7.	Svěřenské nástupnictví a jeho pozitiva a negativa	45
3.1.7.1.	Pozitiva.....	45
3.1.7.2.	Negativa	45
3.2.	Procesní právo	46
3.2.1.	Původní pozůstalostní řízení	46
3.2.1.1.	Úkony po skončení původního pozůstalostního řízení	49
3.2.2.	Následné pozůstalostní řízení	49
3.2.3.	Vztah předního a následného dědice	52
4.	Srovnání se zahraničně-právní úpravou.....	53
4.1.	Srovnání s právní úpravou Slovenské republiky	53
4.1.1.	Rekodifikace slovenského soukromého práva	54
4.2.	Srovnání s právní úpravou Spolkové republiky Německo	54
4.3.	Srovnání s právní úpravou Rakouska	57
4.4.	Srovnání s právní úpravou Francie	58
4.5.	Kolizní úprava v dědickém právu Evropské unie.....	59
4.5.1.	Pravomoc soudů v dědických věcech s mezinárodním prvkem.....	60
4.5.2.	Určení rozhodného práva v dědických věcech s mezinárodním prvkem.....	61
	ZÁVĚR.....	62
	RESUMÉ.....	63
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	64

ÚVOD

Tématem této diplomové práce je institut svěřenského nástupnictví. Svěřenské nástupnictví či také fideikomisární substituce historicky vychází již z římského práva a v našem právním řádu se objevovalo po velmi dlouhou dobu, kdy zde nefigurovalo pouze s výjimkou období občanských zákoníků z let 1950 a 1964 až do přijetí současného občanského zákoníku. S rekonstrukcí občanského práva a přijetím současného občanského zákoníku, tedy zákona č. 89/2012 Sb. se tento institut navrátil a spolu s jeho znovuzavedením tak vyvstává mnoho nevyřešených otázek, kterým je v této práci také věnován prostor.

Cílem této práce je podrobně pojednat o institutu svěřenského nástupnictví, jelikož se jedná o institut historicky velmi starý, je zde obsažena část obsahující jeho vývoj v průběhu času již od zmíněného římského práva po současný občanský zákoník, neboť ten je v mnoha částech postaven na těchto historických základech. Následně po kapitole o tom, jaké místo zaujímá svěřenské nástupnictví v systému dědického práva, bude další část věnována současné české právní úpravě tohoto institutu, a to jak z pohledu práva hmotného, tak práva procesního. Poslední částí práce je komparace se zahraniční právní úpravou, ve které je obsažena také podkapitola kolizního dědického práva Evropské unie.

Tato diplomová práce je rozdělena do čtyř kapitol. Prvá kapitola je zaměřena na vznik svěřenského nástupnictví z historického pohledu. Následující kapitola se týká umístění svěřenského nástupnictví v rámci systému dědického práva, kde jsou postupně rozebrány základní pojmy dědického práva, zásady dědického práva, zásady svěřenského nástupnictví a komparace s vybranými instituty. Třetí kapitola se týká svěřenského nástupnictví v současné české právní úpravě, nejprve v rámci hmotného práva a následně práva procesního. Poslední kapitola je věnována komparaci se zahraničně-právní úpravou spolu s úpravou kolizního dědického práva EU.

1. VÝVOJ SVĚŘENSKÉHO NÁSTUPNICTVÍ

Institut svěřenského nástupnictví historicky pramení z římského práva, kde šlo původně o neformální ústní či písemnou prosbu nebo žádost, kterou dědic splnil ve prospěch určité osoby či se jednalo o splnění přání nebo požadavku. Následně se plynutím času úprava svěřenského nástupnictví stala součástí právních dokumentů¹ až k dnešní právní úpravě.

Níže budou v následujících podkapitolách postupně rozebrány základy svěřenského nástupnictví v římském právu, zemském právu, úprava v Obecném zákoníku občanském z roku 1811, Osnově občanského zákoníku z roku 1937 – předního inspiračního zdroje dnešní právní úpravy a následně úpravy občanských zákoníků z let 1950 a 1964, ze kterých institut svěřenského nástupnictví na nějakou dobu z českého právního řádu vymizel, následně bude rozebráno též přijetí dnes účinného občanského zákoníku.

1.1. Římské právo

Již v římském právu lze nacházet základy, které jsou využívány i v dnešní právní úpravě. V antickém Římě hledali římstí občané způsoby a cesty, jak mohli s jistotou předat majetek svým potomkům, neboť svou smrtí jim zanikly jejich rodinné poměry a majetkové právní poměry trvaly nadále, dokud do nich na místě zemřelého nevstoupila jiná osoba. Na tu bezprostředně přešla veškerá majetková práva a právní povinnosti, kdy došlo k univerzální sukcesi a následně převodu dědictví jako celku.

V *Zákoně dvanácti desek* se tak v *Tabuli V.* objevily zmínky o zákonné posloupnosti, která původně převažovala a také o posloupnosti vyplývající ze závěti, která velmi rychle získávala na významu.²

Fideicomissum bylo nejprve za republiky neformální odkaz či prosba zůstavitele, záležející pouze na etické a morální odpovědnosti toho, kdo měl v případě jeho smrti něco získat, aby tím mohl poskytnout majetkový prospěch další osobě – nemuselo jít dědice, mohlo jít o kohokoli, kdo zůstavitelovou smrtí něco

---

¹ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV: dědické právo (§ 1475-1720). Komentář.* 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015, s. 126.

² HATTENHAUER, H., *Evropské dějiny práva.* V Praze: C.H. Beck, 1998, s. 77.

získal či nabyt.³ Za císařství se jím stal závazek právní, vymahatelný v mimořádném řízení před konzulem, poté též před fideikomisárním prétozem.⁴ Nadále se jednalo o neformální proces, který se však časem začal více formalizovat.⁵

Poté se k sobě postupně přibližovaly instituty odkazu a fideikomisu a jiných podobných institutů, ve kterých se mezi nimi postupně umazávaly formální rozdíly. Za císaře Justiniána I. se dotčená ustanovení měla vykládat dle obsahu a vůle zůstavitele a ne dle názvu.⁶

Následně došlo k mnoha obměnám, kde docházelo k dalšímu rozšiřování možnosti projevu vůle zůstavitele, ze které se vyvinulo zřízení univerzálního fideikomisu, nejprve ve formě proseb bez právních účinků, kterým byla následně přiznána závaznost.

Po pádu Římské říše však došlo k úpadku a svěřenské nástupnictví upadlo v zapomnění, na své znovuobjevení si muselo počkat až do Obecného zákoníku občanského z roku 1811, který vycházel z římského práva a ve kterém bylo svěřenské nástupnictví obsaženo. Věnována mu bude podkapitola níže 1.3. této diplomové práce.

---

³ KINCL, J., URFUS V., SKŘEJPEK M., *Římské právo*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 1995, s. 306.

⁴ BALÍK, S., BALÍK S., *Rukověť k dějinám římského práva a jeho institucí*. 3., rozš. vyd. V Plzni: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 222.

⁵ KINCL, J., URFUS V., SKŘEJPEK M., *Římské právo*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 1995, s. 306.

⁶ SALÁK, P., *K pojmu fideikomis a jeho pozici v římském právu a novověkém právu*. Právní rozhledy. C.H. Beck, 2014, č. 12, s. 433.

1.2. Zemské právo

V souvislosti s obdobím zemského práva v Českých zemích neexistuje mnoho zpráv o společenském vývoji, ani o dědickém právu.⁷

Existuje nicméně předpoklad, že se dědické právo se v českých zemích v době předhusitské vůbec nerozvinulo. V situaci, kdy nebyli pokrevní dědici, se stala pozůstalost odúmrtí a ta připadla českému panovníkovi jako jeho regální právo vyplývající z chápání státu jako patrimonium rodu. Panovník si nárokoval také majetek, i když dědicové byli, jejich dědický nárok však nebyl uznán.⁸

Jelikož docházelo k panovníkově právu na odúmrtí, snažily se rodiny majetek chránit a tvořily rodinná majetková společenství, která je měly uchovat. Tato rodinná majetková společenství měla rysy rodinného nedílu, kde každý člen společenství měl ideální podíl a který platil v právu vlastnickém, rodinném a dědickém.

Rodinný nedíl bylo rodinné společenství pokrevně příbuzných osob, které bylo založeno na majetkoprávním základu. Majetkový přechod v nedílu byl omezen pouze na osoby pokrevně příbuzné a jeho existence bránila v získání majetku panovníka ve formě odúmrti. Toto majetkové společenství rodinného nedílu mělo široké uplatnění jak u vyšších tříd, tj. u rodin pánů a rytířů, tedy svobodných lidí, tak u poddaných rolníků.⁹ Předmět daného nedílu po smrti zůstavitele následně patřil všem nedílníkům, kdy každý z nich měl právo k celému majetku, avšak bez možnosti disponovat s jeho částí.

Následně došlo k uvolnění pravidel tohoto rodinného nedílu a v právní úpravě se v právní úpravě projeví zásady dědického práva (viz kap. 2.2. této diplomové práce).

---

⁷ RAUSCHER, R. *Dědické právo podle českého práva zemského*. [online]. Praha, 1922 [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: https://digi.law.muni.cz/bitstream/handle/digilaw/4205/Rauscher_01-0000-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

⁸ SCHELLE, K. *Cesta dědického práva od práva římského k moderním kodifikacím*. [online]. Acta Iuridica Olomucensia, dostupné na app.codexis.cz [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: <https://next.codexis.cz/literatura/LT98631?dokumentVyraz=rodinn%C3%BD+ned%C3%ADl&citation=unit-38#unit-38>.

⁹ SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE K., *Dědické právo podle nového občanského zákoníku*. V Praze: Linde Praha, 2012. s. 19.

Institut rodinného nedílu vykazoval určité znaky svěřenství, nicméně cílem rodinného nedílu bylo udržet nedílnost ve smyslu nedělitelnosti rodinného společenství.¹⁰

V 15. století začala šlechta mezi členy své rodiny uzavírat smlouvy o předání majetku jednomu dědici, který předal dle pravidel rodinného statutu či smlouvy majetek dalším členům, čímž udržel určitou celistvost a nezcizitelnost tohoto majetku. Aby mohl být tento statut platný, bylo nutné mít souhlas krále, díky němuž bylo toto svěřenství bylo zapsané v zemských deskách a mělo testamentární charakter.

Následně došlo v Obnoveném zřízení zemském z roku 1627 ke změně formy rodinného nedílu¹¹. Bylo umožněno volně testamentárně pořizovat a šlechtě se díky institutu rodinného fideikomisu dostávalo jistějším zárukám, že dojde k udržení majetku v rámci jejich rodu. Rodinný fideikomis, tedy svěřenství fungoval na takovém principu, že se vyňal určitý majetek z obvyklých majetkoprávních a dědických vztahů, nejčastěji byl zřizován testamentem.

Během vlády Marie Terezie a Josefa II. se rodinný fideikomis výrazně oslabil, kdy zejména Josef II. byl jeho velkým odpůrcem a vyvíjel snahy o odstranění fideikomisů, což se mu po zásahu Nejvyššího soudu nepovedlo, a tak Josefínskými právními reformami tento institut alespoň oslabil. Obecný zákoník občanský z roku 1811 však následně zakotvil institut rodinných fideikomisů.¹²

1.3. Obecný zákoník občanský

S ohledem na vývoj doby se zhruba od první poloviny 18. století začala objevovat snaha o úpravu majetkových poměrů obyvatel.¹³

Jelikož byly předchozí prameny práva již neaktuální, bylo nutné přijmout nový ucelený kodex. Tím se stal Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch, neboli

---

¹⁰ BEDNAŘÍKOVÁ, B., *Svěřenské fondy: institut pro uchování a převody rodinného majetku*. 2. vydání. V Praze: Wolters Kluwer, 2014, s. 25.

¹¹ RAUSCHER, R., *Dědické právo podle českého práva zemského*. V Bratislavě: Nákladem právnické fakulty University Komenského, 1922, s. 46. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:8951a322-2c1d-11e4-90aa-005056825209>.

¹² BEDNAŘÍKOVÁ, B., *Svěřenské fondy: institut pro uchování a převody rodinného majetku*. 2. vydání. V Praze: Wolters Kluwer, 2014, s. 55.

¹³ Tamtéž.

Obecný zákoník občanský, který v českých zemích platil s určitými malými výjimkami od 1.1.1812 do 31.12.1950.¹⁴

Obecný zákoník občanský obsahoval tři typy substituce, které byly upraveny v X. hlavě a ust. § 604 až § 646:

- Vulgární substituci, tedy obecné náhradnictví
- Rodinný fideikomis, tedy rodinné svěřenství
- Fideikomisární substituci, tedy svěřenské nástupnictví

Vulgární substituce byla v mnohém podobná té v dnešní právní úpravě týkající se náhradnictví. Naproti tomu rodinný fideikomis byl omezen a byla mu nastavena jasně určená nepřekročitelná pravidla užití, neboť dle ust. v § 618 se jednalo o nařízení zůstavitele, kterým se prohlašuje jmění pro všechny budoucí nebo alespoň pro více rodinných potomků za nezczitelný statek rodiny. Díky tomu tak tento vyčleněný majetek zůstával trvale zakotven v takovém dědickém systému, který znemožňoval drobení tohoto majetku a zároveň zaručoval udržení tohoto majetku v celku v rukách zakladatele rodinného fideikomisu a osob povolaných zakladatelem k dědické posloupnosti na základě primogenitury, majorátu nebo seniorátu dle ust. § 619, popřípadě podle stupně příbuzenství či i jiným způsobem dle ust. § 622.¹⁵

Dle ust. § 608 obecného zákoníku občanského mohl zůstavitel svému dědici uložit za povinnost, *aby dědictví, které přijal, přenechal po své smrti nebo v jiných určitých případech druhému ustanovenému dědici.*¹⁶

Svěřenské nástupnictví zřízené mlčky v sobě zároveň obsahovalo obecné náhradnictví. Pokud zůstavitel zakázal o dědictví pořizovat, jednalo se o zřízení svěřenského nástupnictví mlčky, kde následnými dědici jsou zákonní dědici předního dědice¹⁷ a přední dědic je omezen v nakládání s dědictvím, neboť účelem je jeho zachování pro následné dědice. Pakliže ze zůstavitelova projevu

---

¹⁴ Obecným zákoníkem občanským je inspirovaný aktuální občanský zákoník, zejména oblast dědického práva.

¹⁵ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo* (§ 1475–1720). 2. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2022, s. 100-107.

¹⁶ Císařský patent č. 946/1811 Sb.z.s., Obecný zákoník občanský. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-03-01]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/2/1/2/cisarsky-patent-c-946-1811-sbzs-obecny-zakonik-obcansky>.

¹⁷ Ust. § 609 Obecného zákoníku občanského.

nebylo možné poznat, zda ustanovil vulgární substituci, anebo fideikomisární substituci, platilo pravidlo, že byl platný takový institut, který zasahoval méně do práva prvního dědice nakládat s vlastnictvím nabytým tímto děděním, tímto institutem byla zpravidla vulgární substituce.

V obecném zákoníku občanském neexistovala úprava omezení doby, na kterou mohl zůstavitel zřídit svěřenské nástupnictví. Pokud byli všichni jmenovaní následní dědici jeho současníky, mohl je zůstavitel povolat bez omezení počtu. Pokud následný dědic nebyl jeho současným, mohl jej zůstavitel povolat s omezením, a to tak, že k věcem movitým jej povolal do druhého stupně a u nemovitých věcí pouze do prvního stupně. Stupně se počítaly na principu, že přední dědic byl nultým stupněm a následný dědic stupněm prvním s tím, že se v celkovém součtu počítali jen dědici, kteří dědictví skutečně nabyli.

Svěřenské nástupnictví bylo v úpravě Obecného zákoníku občanského upraveno také na situaci, kde nebyl naplněn účel svěřenského nástupnictví, tedy nenastalo a došlo tak k jeho zániku. Jednalo se například o situaci, kde bezdětný po sobě zanechá potomka či duševně chorý nabude svéprávnost.

1.4. Osnova občanského zákoníku z roku 1937

V roce 1918 po vzniku samostatného Československa bylo nutné vyřešit právní uspořádání nově vzniklého státu, to vyřešila recepční norma, tedy převzetí dosavadních platných právních předpisů.¹⁸ Po recepci Obecného zákoníku občanského následně panovaly v zemi tři právní řády, neboť na území bývalých rakouských oblastí platil recipovaný Obecný zákoník občanský, na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, tedy bývalých Uhrách platilo uherské obyčejové právo sepsané Štefanem Verböczym, které se označovalo jako *Tripartitum*¹⁹ a v oblasti Hlučínska platil právní řád německý.

Aby v zemi nepanovala právní nejistota, započaly snahy o rekonstrukci občanského práva. Cílem bylo představit nový zákoník, který odpovídá novým společenským poměrům a unifikaci právního řádu na celém území, s ohledem na právní úpravu na Slovensku a Podkarpatské Rusi.

---

¹⁸ Čl. 2 zákona č. 11/1918 Sb. z. a n., o zřízení samostatného státu československého.

¹⁹ WERBÖCZY, I., *Tripartitum opus iuris consuetudinarii inclyti regni Hungariae*. Preložil Erik Štenpien. Tri-partitum. V Bratislavě: Eurokódex, 2008. s. 16.

Návrh zákona byl předložen do legislativního procesu po mnoha modifikacích až v roce 1937 pod názvem Osnova 1937.²⁰ Tento zákon však nebyl nikdy schválen, tudíž nebyl nikdy platný ani účinný, a to z politických a společenských důvodů období před 2. světovou válkou.

V dědickém právu se objevily zásadní rozpory mezi recipovaným právem rakouským a uherským²¹, osnova z roku 1937 obsahově navazovala na Obecný zákoník občanský a pojmenovala institut svěřenského nástupnictví z původního svěřenské náhradnictví.²² Svěřenské nástupnictví mohlo vzniknout výslovně, anebo mlčky a pokud k němu byl zřízen zákaz zcizení, tak nebylo vyloučeno o něm pořídit oproti dnešku. Pokud byli svěřenští nástupci zůstavitelovými současníky, byla tato řada neomezená a pokud jimi nebyli, zaniklo svěřenské nástupnictví v okamžiku, kdy jmění nabyt první svěřenský nástupce, který nebyl zůstavitelovým současníkem.

1.5. Občanský zákoník z roku 1950

Po 2. světové válce došlo v Československu ke změně poměrů, které vygradovaly po událostech února 1948, kdy bylo zřejmé, že je z ideologických důvodů nutná nová úprava právního řádu, který měl odpovídat nově nastoleným pravidlům.

V letech 1949-1950 tak nastala tzv. právnícká dvouletka²³, v rámci níž vznikl i zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, účinný od 01.01.1951, který oproti Obecnému zákoníku občanskému sjednotil občanskoprávní úpravu na území celého Československa.

Úprava dědického práva se dočkala mnoha změn. Nově došlo u upřednostnění dědění ze zákona, nikoli jiným způsobem nabytí dědictví. Došlo k omezení druhů závětí a zároveň také k užšímu vymezení okruhu dědiců. Oproti

---

²⁰ SALÁK, P. a kol. *Historie osnovy občanského zákoníku z roku 1937: Inspirace, problémy a výzvy* [online]. V Brně: Masarykova univerzita, 2017, s. 18-19. [cit. 2023-03-01], Dostupné z: https://science.law.muni.cz/knihy/monografie/Salak_Historie_osnovy_oz_1937.pdf.

²¹ Tamtéž, s. 87.

²² Tamtéž, s. 93.

²³ Rekodifikace všech odvětví československého práva, které byly založeny v duchu zásad marxismu-leninismu.

úpravě v Obecném zákoníku občanském nedošlo k převzetí ležící pozůstalosti a dědictví se tudíž nabývalo již úmrtím zůstavitele (tzv. delační přístup).²⁴

Došlo ke zrušení institutu svěřenského nástupnictví a na nějakou dobu jeho vymizení z právního řádu. Jeho užití bylo možné pouze, pokud jej zůstavitel zřídil a zemřel do 31.12.1950, jelikož se při dědění užílo práva platného v den smrti zůstavitele. Institut obecného náhradnictví zůstal zachovaný.

1.6. Občanský zákoník z roku 1964

Jelikož se ke konci 50. let začala objevovat myšlenka, že občanský zákoník z roku 1950 již neodráží vybudované socialistické poměry a vztahy, započaly práce na novém občanském zákoníku, který by tyto podmínky lépe vystihoval.²⁵

Vznikl tedy zákon č. 40/1964 Sb., účinný od 1.4.1964, který ještě více upřednostnil dědění ze zákona, než jak tomu bylo v předchozím občanském zákoníku z roku 1950, zrušen byl kupříkladu institut vydědění. V rámci úpravy ohledně závětí došlo ke zpřísnění, pokud její součástí byla podmínka, ta poté neměla žádné právní následky. Institut obecného náhradnictví nebyl obsažen, a tak nebylo jasně definované, zda je povolen či by byl brán jako nepřipustná podmínka, nicméně judikatura dovodila, že v závěti lze povolovat náhradníka jako dědice v rámci obecného náhradnictví.

Institut svěřenského nástupnictví byl ještě více omezen, neboť v občanském zákoníku z roku 1950 ho bylo možné zachovat, pokud byl zřízen a zůstavitel zemřel před účinností tohoto zákona. Občanský zákoník z roku 1964 zřízení svěřenského nástupnictví nepřipouštěl a zároveň stanovil, že není přípustné, neboť s jeho účinností došlo k zániku všech omezení z něj vyplývajících.

Po událostech v listopadu 1989 a společenských změnách bylo jisté, že musí dojít ke změně, neboť občanský zákoník z roku 1964 již byl nevyhovující. Bylo nutné odstranit ze soukromého práva socialistické prvky, a proto došlo k desítkám novel, kdy nejvýznamnější z nich proběhla v roce 1991, a to novela č. 509/1991 Sb. Tato novela byla ve své době chápána pouze jako provizorní, měla být pouze

---

²⁴ SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ I. *Vývoj kodifikace občanského práva*. 1. vyd. V Brně: Masarykova univerzita, 1993, s. 31.

²⁵ VOJÁČEK, L., SCHELLE, K., KNOLL, V. *České právní dějiny*. 3. vydání. V Plzni: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, s. 579.

dočasným řešením, které mělo zajistit časový prostor pro rekonstrukci. Žádná z těchto novel občanského zákoníku se však netýkala svěřenského nástupnictví.

1.7. Přijetí občanského zákoníku z roku 2012

Úvahy o přijetí nového občanského zákoníku se objevovaly spolu s porevolučními společenskými změnami spojenými s demokratickým systémem. Jelikož je toto komplikovaný proces, došlo k novelám občanského zákoníku z roku 1964.²⁶

Následně přípravy na nějaký čas ustaly, avšak v roce 2008 došlo k vytvoření konečného návrhu občanského zákoníku.²⁷ Tento nový občanský zákoník byl přijat jako zákon č. 89/2012 Sb., účinný od 1.1.2014.

Jednou ze zásad občanského zákoníku je dle důvodové zprávy k němu příklon k evropským kontinentálním konvencím a základním obecným ideovým zdrojem rekonstrukce je podle ní vládní návrh občanského zákoníku Československa z r. 1937, který nebyl jako zákon přijat kvůli událostem následujícím po Mnichovské dohodě.²⁸

Došlo tedy k velkým změnám, které neminuly ani dědické právo. Hlavní změnou je posílení autonomie vůle zůstavitele, větší rozsah úpravy dědického práva a opětovné zavedení některých institutů, které předchází občanské zákoníky z let 1950 a 1964 neobsahovaly. Výslovně je začleněn institut obecného náhradnictví a došlo k navrácení institutu svěřenského nástupnictví, o kterém pojednává tato diplomová práce. Institut svěřenského nástupnictví v mnohém navazuje na úpravu obsaženou v Obecném zákoníku občanském a na Osnovu z roku 1937.

---

²⁶ VOJÁČEK, L., SCHELLE K., TAUCHEN J. *Vývoj soukromého práva na území českých zemí*. [online]. V Brně: Masarykova univerzita, 2012, s. 458. [cit. 2023-03-01], Dostupné z: <https://science.law.muni.cz/knihy/monografie/vojacek-soukrome-pravo-ceske1.pdf>.

²⁷ Tamtéž, s. 477.

²⁸ Důvodová zpráva k o.z., obecná část, k vývoji soukromého práva a zhodnocení platné právní úpravy [online]. obcanskyzakonik.justice.cz. [cit. 2023-03-01] <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

2. SVĚŘENSKÉ NÁSTUPNICTVÍ V SYSTÉMU DĚDICKÉHO PRÁVA

Právní úprava dědického práva přijatá v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o.z.“) přinesla mnoho změn v právní úpravě týkající se českého soukromého práva.

Dědické právo se stalo jednou z nejméně pozměněných oblastí, kdy došlo ke změně pojetí formy i obsahu a došlo k navázání na římské právo i meziválečný vládní návrh občanského zákoníku z roku 1937, který modernizoval Všeobecný občanský zákoník z roku 1811 a přihlédl též k řadě zahraničních právních úprav.²⁹ Co se týče návaznosti na meziválečnou rekonstrukci, shoduje se současná právní úprava s rekonstrukcí u úpravy náhradnictví a svěřenského nástupnictví v 94 %.³⁰

Dle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.12.2016, sp. zn. 21 Cdo 486/2016³¹ jsou základními předpoklady dědění smrti zůstavitele, existence majetku tvořícího dědictví po zůstaviteli, důvod dědění svědčící určité osobě (tj. dědický titul), skutečnost, že tato osoba zůstavitele přežila a že má zájem být zůstavitelovým dědicem (tj. dědictví neodmítla), že není dědicem nezpůsobilá ve smyslu ust. § 469 obč. zák. a že ani nebyla zůstavitelem platně vydeděna podle ust. § 469a obč. zák. (nyní ust. § 1646 odst. 1, ust. § 1647 o.z.).

Současný občanský zákoník stanovuje tři dědické tituly, a to dědickou smlouvu, závěť a zákon, kde nejsilnějším dědickým titulem je dědická smlouva, slabším dědickým titulem závěť a nejslabším dědickým titulem dědění dle zákona. Lze tedy dědické tituly dělit na dvě skupiny, a to dle projevu vůle zůstavitele, který určí, jak se má s jeho majetkem v budoucnu naložit a dle zákonem stanovené posloupnosti.

---

²⁹ ELIÁŠ, K., *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. V Ostravě: Sagit, 2012.

³⁰ DADUOVÁ, M., HORÁK O. *Nové dědické právo a meziválečná rekonstrukce*. *Ad Notam* [online]. 2016 [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_257-nove-dedicke-pravo-a-mezivalecna-rekodifikace.

³¹ Dostupné zde: <https://next.codexis.cz/judikatura/usneseni---dedeni-zapocteni-daru-vydedeni-JD285565?hash=match-0&citation=unit-25#unit-25>.

Nově došlo k zakotvení značného rozšíření možností nakládání se zůstavitelovým majetkem po smrti, neboť nyní může zůstavitel v dědické smlouvě či závěti velmi značně ovlivnit vypořádání svého majetku po své smrti a učinit příkazy či vyslovit svá přání.

Instituty, které předchozí občanské zákoníky č. 141/1950 Sb. a č. 40/1964 Sb. opustily, byly tedy navráceny. Konkrétně došlo k navrácení a obnovení institutů odkazu, vedlejších doložek v závěti, náhradnictví, svěřenského nástupnictví – kterému se věnuje tato diplomová práce, zřeknutí se dědického práva, vzdání se dědictví, zcizení dědictví, privilegované závěti a nové formy rozdělení pozůstalosti. Došlo též ke změně postavení nepominutelného dědice, práv a postavení věřitelů a odpovědnosti za dluhy v pozůstalosti.

2.1. Základní pojmy dědického práva

Níže budou rozebrány pojmy pozůstalost a dědictví, neboť tyto pojmy jsou stěžejní pro pochopení úpravy dědického práva a zejména tématu této diplomové práce, tedy institutu svěřenského nástupnictví.

Právní úprava pojmu pozůstalost je zařazena v ust. § 1475 o.z. a rozumí se jí celé jmění³² zůstavitele, vyjma práv a povinností vázaných výlučně na jeho osobu, ledaže by byly jako dluh uznány či uplatněny u orgánu veřejné moci. Jedná se o aktiva, tedy věci hmotné (ovladatelné části vnějšího světa, jež mají povahu samostatného předmětu) a věci nehmotné (práva, jejichž povaha to připouští a jiné věci bez hmotné podstaty), které jsou dle ust. § 496 o.z. vše, co je odlišné od osoby a slouží k potřebě lidí. Pasivy pozůstalosti se rozumí dluhy zůstavitele, které měl v době smrti, dluhy, které pramení z právních skutečností, ze kterých by měl zůstavitel plnit, kdyby mu v tom nezabránila jeho smrt a též náklady pohřbu, náklady některých osob na zaopatření a další dluhy, které vznikly po smrti zůstavitele, o nichž zákon stanoví že je hradí zůstavitelovo dědici nebo že se hradí z pozůstalosti, popř. pokud jsou pasivem pozůstalosti.³³

Pojem dědictví je upraven v ust. § 1475 odst. 3 o.z., který stanoví, že pozůstalost ve vztahu k dědici je dědictvím. Dle Důvodové zprávy je dědictví to z

---

³² Jměním osoby se dle ust. § 495 o.z. rozumí souhrn jejího majetku a jejích dluhů.

³³ ŠEŠINA, M., MUZIKÁŘ L., DOBIÁŠ P. Dědické právo. Praktická příručka. 2. vydání. V Praze: Leges, 2022, s. 11-12.

pozůstalosti, co skutečně připadá jako jmění osobě, která je dědicem.³⁴ Z pohledu dědice se jedná o právo na pozůstalost nebo na podíl z ní a další práva, která může v průběhu řízení o pozůstalosti realizovat. Soud potvrdí nabytí dědictví tomu, kdo dědictví neodmítl a má dle průběhu dědického řízení nejlepší dědické právo, tedy po ubezpečení, že vůle zůstavitele je náležitě splněna.^{35 36}

2.2. Základní zásady dědického práva

Zásada závaznosti vůle zůstavitele

Tato zásada vztažená k dědici je jedna z nejpodstatnějších změn, které přinesl současný občanský zákoník. Vychází z ust. § 1494 odst. 2 o.z. a vychází z ní, že je nutné co nejvíce vyhovět vůli zůstavitele.

Jedná se o velkou změnu oproti stavu, který byl nastaven předchozím občanským zákoníkem z roku 1964, ve kterém vůle zůstavitele nebyla rozhodujícím prvkem a nemuseli se jím tedy řídit ani dědici, kteří si mezi sebou pozůstalost rozdělovali.

Nyní má zůstavitel ze zákona dostatek prostředků k tomu, aby dědice přinutil závěť respektovat a splnit, aby došlo k dosažení požadovaného stavu určeného zůstavitelem.³⁷

Zásada zachování hodnot

Tato zásada vychází z ust. § 1475 o.z., byť přímo v textu zákona obsažena není. Obsahuje ji však důvodová zpráva k občanskému zákoníku, dle které jde o: „zachování hodnot se zřetelem k budoucnosti jako výraz solidarity lidí a sledování cílů sahajících přes více generací“.³⁸ Tato zásada se historicky uplatňuje v celém dědickém právu, jelikož udržení jmění v soukromé sféře je cílem dědického práva.

Jelikož je předmětem institutu svěřenského nástupnictví předání hodnot, je možné vidět vliv této zásady i v tomto institutu.

---

³⁴ Důvodová zpráva k o.z., zvláštní část, k ustanovení § 1475 [online]. občanskýzákoník.justice.cz. [cit. 2023-03-01] <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

³⁵ Srov. ust. § 1690 odst. 1 o.z.

³⁶ ŠEŠINA, M., MUZIKÁŘ L., DOBIÁŠ P. Dědické právo. Praktická příručka. 2. vydání. V Praze: Leges, 2022, s. 19.

³⁷ Tamtéž, s. 3.

³⁸ Důvodová zpráva k o.z., zvláštní část, k ustanovení § 1475 [online]. občanskýzákoník.justice.cz. [cit. 2023-03-01] <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

Zásada rovnosti dědiců

Zásada rovnosti dědiců se projevuje tak, že žádný dědic nemůže být zvýhodněn či znevýhodněn pro svoje pohlaví, rasu, náboženské vyznání, politickou příslušnost či z jiných důvodů.³⁹

Zásada přechodu majetku na jednotlivce

Tato zásada opět vychází z ust. § 1475 o.z, kdy se jedná o koncepci individualistického dědického práva, jejíž základ vyplývá z konstrukce ust. § 1475 odst. 3 o.z. Koncepce individualistického pojetí dědického práva dle Důvodové zprávy, která o ní hovoří jako o druhé základní zásadě dědického práva. U nás vždy zůstala zachována se zřetelem k tomu, že vědomí člověka, že jeho statky případnou osobám zůstaviteli blízkým, podporují jeho starostlivost o vlastní majetek a péči o rodinu.

Zásada autonomie vůle zůstavitele

Díky této zásadě má zůstavitel možnost si vybrat za dědice kohokoli a zároveň mu může klást podmínky k nabytí dědictví nebo odkazu. Historicky tato zásada vychází již z římského práva a existovala i v Obecném zákoníku občanském, který rozpracoval určité typy pořízení pro případ smrti, pakliže se zůstavitel chtěl odchýlit od zákonné posloupnosti.

Dnes je tato zásada obsažena v mnoha institutech⁴⁰, ve kterých má zůstavitel možnost určit, kdo je dědicem, avšak velmi viditelně ji lze v institutu svěřenského nástupnictví, kde jejím obsahem je určení různých dědiců.

Omezením této zásady je právo nepominutelného dědice na povinný díl, který vychází z ust. § 1642 odst. 1 o.z. a také to, že u svěřenského nástupnictví je zůstavitel omezen časem.

Zásada univerzální sukcese

Namísto zůstavitele nastupuje dědic, a to do všech jeho práv a povinností, u nichž se neuplatní zvláštní režim nástupnictví a které jeho smrtí nezanikly. Dědí se nejen aktiva, ale též pasiva, tedy zůstavitelovy dluhy. Dědic nastupuje do

---

³⁹ FIALA, R., DRÁPAL L. a kol. *Občanský zákoník IV: dědické právo* (§ 1475-1720). Komentář. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015, s. 3.

⁴⁰ Mimo svěřenské nástupnictví též v dědické smlouvě, dovětku nebo závěti s úlevami.

všech práv a povinností zůstavitele v plném rozsahu, i pokud není o všech těchto právech a povinnostech dostatečně a pravdivě informován, ledaže by řádně a včas uplatnil v řízení o pozůstalosti výhradu soupisu.⁴¹

Pozitivním dopadem této zásady je to, že dědic má vůči zděděnému majetku totožná dispoziční oprávnění jako měl zůstavitel.

V rámci svěřenského nástupnictví nejde o plné naplnění této zásady, neboť přední dědic zpravidla nemá plné dispoziční právo, k němu dojde až po přechodu dědictví na následného dědice.

Zásada volnosti dědice přijmout či nepřijmout dědictví

Tato zásada stanoví zejména právo dědice dané dědictví nenabýt, kdy záleží na jeho rozhodnutí, zda dědictví přijme či nepřijme. Nikdo se nemůže stát dědicem proti své vůli. Výhodou této zásady je případné nepřijmutí dědictví u předlužené pozůstalosti.

Také ve svěřenském nástupnictví je možné využití této zásady, neboť přední i následný dědic mají možnost dědictví odmítnout.

Zásada úřední ingerence

Tato zásada spojuje povinnost obligatorního pozůstalostního řízení, jehož ukončením je vydání usnesení o dědictví, kterým se deklarují právní vztahy s účinností ke dni úmrtí zůstavitele. Dědic nemůže nabýt dědictví bez tohoto deklaratorního rozhodnutí.⁴²

Zásada přechodu během okamžiku smrti zůstavitele

Dědic nabývá dědictví v okamžiku smrti zůstavitele vždy. V rámci pozůstalostního řízení se následně deklarují jeho práva a povinnosti ke dni úmrtí zůstavitele.

Určitým narušením je v rámci svěřenského nástupnictví to, že následný dědic nabývá dědictví až po předním dědici s účinky k okamžiku, kdy nastala *casus substitutionis*.

---

⁴¹ FIALA, R., DRÁPAL L. a kol. *Občanský zákoník IV: dědické právo* (§ 1475-1720). Komentář. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015, s. 3.

⁴² Tamtéž, s. 3.

2.3. Zásady svěřenského nástupnictví

Dle zákona vychází zásada, že by měl být svěřenskému nástupci zachován majetek, který mu má z vůle zůstavitele připadnout. Z tohoto důvodu má přední dědic ke zděděnému majetku pouze požívací právo a aby mohl s majetkem volně nakládat, musí mít výslovný souhlas zůstavitele. Přestože souhlas s volným nakládáním přední dědic získal, měl by si počínat tak, aby nějaký majetek následnému dědici zchoval. Souhlas zůstavitele lze vztáhnout také na nakládání pouze s určitými věcmi (např. na nakládání s věcmi zužitelnými, jinými věcmi movitými a nakládání s věcmi nemovitými nepovolí).

Další zásadou je podmínka, že se následný dědic musí dožít případu substituce. Jedinou výjimkou je situace, ve které je následný dědic povolán k dědění až po určité době. Pokud dojde k doložení času dle ust. § 1565 o.z. a daná rozhodná chvíle nastat musí, přejde zůstavené právo také na dědice osoby, které bylo takto zůstaveno. Tyto osoby se stanou následnými dědici a dědictví nabydou po doběhnutí lhůty, na níž bylo vázáno nabytí dědictví s jejich předkem.

Následný dědic je dědicem zůstavitele, nikoli předního dědice.⁴³

Dle ust. § 1496 o.z. platí, že právo povolání dědice je osobním právem zůstavitele, které nelze převést na jiného (to stejné platí též na povolání následného dědice).

Povolání za svěřenského nástupce se považuje i za povolání za náhradníka dle ust. § 1512 odst. 1 o.z. Jestliže přední dědic zemře ještě před zůstavitelem a nemá určeného náhradníka, avšak má následného dědice, případně tomuto následnému dědici dědictví i bez okamžiku, kdy nastala *casus substitutionis*.

Pokud je zůstavitelovo nařízení tak neurčité, že nelze zjistit, zda povolal náhradníka či svěřenského nástupce, považuje se jeho nařízení za povolání náhradníka.⁴⁴

---

⁴³ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV: Dědické právo* (§ 1475–1720). 2. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2022, s. 100-107.

⁴⁴ ŠEŠINA, M., MUZIKÁŘ L., DOBIÁŠ P. *Dědické právo. Praktická příručka*. 2. vydání. V Praze: Leges, 2022, s. 165-166.

2.4. Komparace s jinými instituty

Svěřenské nástupnictví se řadí systematickým zařazením mezi substitute, které historicky vychází z Obecného zákoníku občanského a které byly tři – jednalo se o vulgární substituci – obecné náhradnictví, rodinný fideikomis – svěřenství a fideikomisární substituci – svěřenské nástupnictví.

Z pohledu dnešního práva lze spolu se svěřenským nástupnictvím provést komparaci také se svěřenským fondem.

Níže budou rozebrány postupně komparace s náhradnictvím a svěřenským fondem.

2.4.1. Komparace s náhradnictvím

Institut obecného náhradnictví obsahuje určitou podobnost se svěřenským nástupnictvím, tudíž je zde zařazena též podkapitola týkající se tohoto institutu a vymezení jeho odlišných znaků se svěřenským nástupnictvím.

U obecného náhradnictví (též označovaného jako obecná či vulgární substitute) je zůstavitelem stanovená dědická posloupnost pro případ, že by jím ustanovený dědic z nějakého důvodu nedědil, tedy že zůstavitelem povolaný náhradník (substitut) nahrazuje zůstavitelem povolaného dědice (institut) a nastupuje místo něj na jeho místo. Tento náhradník nastupuje místo povolaného dědice, který dědit nechtěl či nemohl, případně obojí a zůstavitel ve svém pořízení může určit, zda se náhradnictví vztahuje na případy, kdy dědic dědit nechtěl či dědit nemohl. V případě, že by zůstavitel neurčil, který případ náhradnictví zřídil, platí dle ust. § 1508 o.z. vyvratitelná právní domněnka, že zůstavitel je zřídil pro oba výše uvedené případy.

Dědic a povolaný náhradník nikdy nemohou dědit současně, vždy dědí pouze jeden z nich.

U obecného náhradnictví lze povolovat více náhradníků a vytvořit též jejich neomezenou řadu, dědil by dle ust. § 1507 o.z. ten, kdo by byl nejbližší náhradníkovi, který by dědictví nenabyl. K zániku dochází nabytím stanoveného dědice.

Další variantou je situace, kdy je dědici ustanoveno několik náhradníků vedle sebe a kteří by dědictví nabyli současně.⁴⁵

V rámci svěřenského nástupnictví však nedochází k nahrazení zůstavitelem povolaného dědice, neboť následný dědic – svěřenský nástupce nastoupí za splnění podmínek po dědici předním. Pokud by nastala situace, že by přední dědic nebyl, například za situace, že by zemřel před zůstavitelem, nastal by stav předpokládaný dle ust. § 1512 odst. 2 o.z., a to obecné náhradnictví, neboť tento přední dědic již nemůže být dědicem, a tudíž nemůže dojít k postupu zřízením svěřenského nástupnictví.

Přední dědic nemůže s nabytým majetkem zcela volně nakládat (neurčil-li zůstavitel jinak), má však právo věci takto nabyté užívat a též si z nich brát plody a užitky.⁴⁶ V situaci, kdy nastane důvod stanovený zůstavitelem, odevzdá přední dědic to, co nabyl od zůstavitele, dědici následnému a dědictví přejde na dědice následného. Důvodem, který stanovuje zůstavitel, může být smrt předního dědice, uplynutí určené doby v důsledku doložení času, anebo splněním určité podmínky.⁴⁷

2.4.2. Komparace se svěřenským fondem

Svěřenský fond historicky vychází z obdobných historických kořenů jako svěřenské nástupnictví, tedy z římského *fideicomissia* a také z rodinného fideikomisu. Zároveň jde svou úpravou o institut podobný institutu anglosaského práva tzv. „trustu“⁴⁸, který má svou podobou největší podobnosti. Česká právní úprava se dle důvodové zprávy k občanskému zákoníku inspirovala občanským zákoníkem Québecu, který si zachoval svůj výrazný charakter kontinentálního práva a také podrobná pravidla o správě cizího majetku.⁴⁹

Svěřenský fond se dle ust. § 1448 o.z. vytváří vyčleněním majetku z vlastnictví zakladatele tak, že ten svěří správci majetek k určitému účelu smlouvou

---

⁴⁵ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 1582.

⁴⁶ Srov. ust. § 1521 o.z.

⁴⁷ FIALA, R., DRÁPAL L. a kol. *Občanský zákoník IV: dědické právo* (§ 1475-1720). Komentář. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015, s. 126-127.

⁴⁸ Právní vztah založený na základě jednostranného právního jednání, kde určitá osoba či osoby nakládají určeným způsobem se soukromým majetkem ve prospěch třetí osoby nebo osob. Převzato z internetového slovníku The Free Dictionary. Trust [online]. legal-dictionary.thefreedictionary.com [cit. 2023-03-02] <https://legal-dictionary.thefreedictionary.com/trust>.

⁴⁹ Důvodová zpráva k o.z., zvláštní část, k ustanovení § 1448 až 1452 [online]. obcanskyzakonik.justice.cz. [cit. 2023-03-26] <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

nebo poručením pro případ smrti a svěřenský správce se zaváže tento majetek držet a spravovat. Svěřenský správce není vlastníkem svěřenského fondu, jeho povinností je šetřit a rozmnožovat podstatu svěřenského fondu, dbát o naplňování jeho účelu a respektovat práva obmyšlených.

Svěřenský fond lze zřídit bezúplatně rozhodnutím zakladatele věnovat část svého majetku určitému účelu, je však možné jej sjednat i za úplatu nebo jiné protiplnění (např. od osoby, která se má stát obmyšleným, ale i od osoby jiné).

Svěřenský fond je spravován statutem obsaženým ve smlouvě, závěti či je vydaný samostatně. Daný svěřenský fond musí být označen, z jeho statutu musí být zřejmé, k jakému účelu je zřízen a jaký majetek tomuto účelu slouží. Není nutné označení obmyšlených či způsobu, jak budou vybráni, neboť při absenci takové klauzule ve statutu obmyšleného je vybere svěřenský správce. Trvání svěřenského fondu není nutné ve statutu výslovně označit, platí, že fond je zřízen na neurčitou dobu. Ze zákona není vyloučena možnost zakladatele na případné další otázky podle vlastní úvahy a podle okolností jednotlivého případu.⁵⁰

Oproti svěřenskému nástupnictví je největším rozdílem v osobě svěřenského správce, který spravuje majetek, kterým je fond tvořen.

---

⁵⁰ Důvodová zpráva k o.z., zvláštní část, k ustanovení § 1448 až 1452 [online].
obcanskyzakonik.justice.cz. [cit. 2023-03-26]
<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

3. SVĚŘENSKÉ NÁSTUPNICTVÍ V SOUČASNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVĚ

3.1. Hmotné právo

Veškerá právní úprava institutu svěřenského nástupnictví je zakotvena ve 13 paragrafech ust. § 1512–1524 o.z., zřízení podmínek a doložení času je poté zakotveno v ust. § 1551–1552 o.z. a ust. § 1561–1574 o.z.

Definice institutu svěřenského nástupnictví je v ust. § 1512 o.z., jedná se o možnost zůstavitele, aby nařídil, „že dědictví má přejít po smrti dědice nebo v určitých jiných případech na svěřenského nástupce jako následného dědice.“⁵¹

Subjekty jsou, mimo zůstavitele, především přední dědic (též v literatuře označovaný jako institut) a následný dědic (též v literatuře označovaný jako substitut či svěřenský nástupce).

Tuto právní úpravu lze aplikovat též na možnost zřízení vztahu předního a následného dědice odkazem, kde nejsou žádné rozdíly při zřízení podmínek, doložení času udělování příkazů.

3.1.1. Nařízení svěřenského nástupnictví

Důvodová zpráva k o.z. hovoří k svěřenskému nástupnictví následovně: „Svěřenské nástupnictví (fideikomisární substituce) zavazuje dědice, který dědictví přijal, přenechat pozůstalost jiné osobě jako dalšímu dědici (svěřenskému nástupci), nastane-li událost určená v pořízení pro případ smrti.“⁵² Jde tedy o určení více dědiců jednoho určitého zůstavitele, kde přední dědic je povolán bezpodmínečně, avšak s omezením a následný dědic (svěřenský nástupce) je povolán pod podmínkou – na určenou dobu či od určené doby, avšak bez omezení.

Klíčovým rozdílem mezi předním a následným dědicem je okamžik nabytí dědictví. Přední dědic toto dědictví nabývá z titulu rozhodnutí soudu, který rozhoduje v řízení o pozůstalosti v hodnotě ke dni úmrtí zůstavitele, oproti tomu dědic následný je nabude v okamžiku, který zůstavitel určil jako zřízení svěřenského nástupnictví. Okamžik zřízení svěřenského nástupnictví může být

---

⁵¹ Ust. § 1512 odst. 1 o.z.

⁵² Důvodová zpráva k o.z., zvláštní část, k ustanovení § 1507 a 1508 [online]. obcanskyzakonik.justice.cz. [cit. 2022-11-16] <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

přesně vymezen, anebo vymezen neurčitě – zde záleží na okolnosti, u níž však není možné přesně určit okamžik, kdy nastane (typicky smrt předního dědice).

Skutečnost, na základě níž nastane přechod dědictví z předního dědice na následného dědice⁵³, se označuje jako *casus substitutionis*, tím dochází ke vzniku svěřenského nástupnictví. Podstatou svěřenského nástupnictví tedy je, že zůstavitel v pořízení pro případ smrti povolá určitou osobu dědicem – předním dědicem a současně nařídí, že nastane-li určitý důvod, tedy *casus substitutionis*, dědictví nabyté předním dědicem nabude následný dědic. *Casus substitutionis* může spočívat ve smrti předního dědice, což byl, a dozajista i patrně bude, nejčastější důvod zřízení svěřenského nástupnictví.⁵⁴

Následný dědic, tedy svěřenský nástupce, je dědicem zůstavitele, nikoli dědice předního, oba jsou tak dědici zůstavitele⁵⁵ a právo povolání si dědice je zůstavitelovým osobním právem, kdy není možné svěřit ho jinému či pořídit spolu s jinou osobou. Nelze tedy, aby zůstavitel přenechal určení následného dědice přednímu dědici, ani aby následný dědic své dědické právo, které má teprve vzniknout, převedl ani s ním jinak naložil, může se jej pouze zříci.⁵⁶

Dle ust. § 1514 o.z., jsou-li všichni svěřenští nástupci zůstavitelovými současníky, není omezena řada, ve které po sobě mají svěřenští nástupci následovat. Počet svěřenských nástupců je však vhodné volit s rozmyslem, neboť pokud by podmínky pro nabytí dědictví měly nastat ve velmi krátkých intervalech, mohla by nastat paradoxní situace, že by je pozůstalostní soud ani nestíhal projednávat.⁵⁷

Zůstavitelovým současníkem je jakákoli osoba (fyzická i právnická), která právně existuje v době zůstavitelovy smrti.⁵⁸ Zůstavitel tedy má možnost zřídit jednoho svěřenského nástupce jednomu nebo více předních dědiců, stejně tak zřídit

---

⁵³ ROUČEK, F., SEDLÁČEK J. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl třetí, (§§ 531 až 858.) V Praze: Právnícké knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1936, s. 174.*

⁵⁴ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV: Dědické právo (§ 1475–1720).* 2. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2022, s. 100-107.

⁵⁵ ROUČEK, F., SEDLÁČEK J. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl třetí, (§§ 531 až 858.) V Praze: Právnícké knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1936, s. 176.*

⁵⁶ Srov. ust. § 1480 o.z.

⁵⁷ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář.* 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 1585.

⁵⁸ Tamtéž.

více následných dědiců, kteří nastoupí vedle sebe, anebo po sobě. Následným dědicem může být k okamžiku smrti zůstavitele též *nasciturus*.⁵⁹

Ke zřízení svěřenského nástupnictví je nutné, aby byl zůstavitelův projev vůle projeven takovým způsobem, že nevzniknou žádné pochybnosti o tom, že jde o nařízení a nikterak o pouze o přání bez právní závaznosti.⁶⁰

Svěřenské nástupnictví je možné zároveň zřídit nikoli pouze výslovně, ale též jiným způsobem, a to tím, že zůstavitel: povolá svému dědici dědice; zakáže svému dědici, aby o jím zanechaném jmění pořizoval; určí za dědice někoho, kdo v době jeho smrti není ještě na živu; určí dědice s podmínkou nebo na určitou dobu. Ve výše uvedených případech se zůstavitelův projev vůle považuje ze zákona za zřízení svěřenského nástupnictví, a to provedením mlčky.

Svěřenské nástupnictví lze zřídit též při odkazu⁶¹, což je oproti Obecnému zákoníku občanskému rozdílné, neboť zde mohla být předmětem svěřenského nástupnictví buď celá zůstavitelova pozůstalost nebo její část, nikoli určená zůstavitelova věc, která poté mohla být předmětem odkazu.

Níže budou rozebrány jednotlivé varianty nařízení či zřízení svěřenského nástupnictví.

3.1.1.1. Zřízení svěřenského nástupnictví povoláním dědice

Nastává též v situaci, kdy zůstavitel nařídí, že pozůstalost v rukách dědice, který zemře, má přejít na následného dědice. Oba případy předpokládá ust. § 1512-1513 o.z. a v principu se shodují, neboť v jejich základu po smrti předního dědice přejde jmění tvořící pozůstalost zůstavitele na následného dědice, kterého určí zůstavitel.⁶²

Zde je vhodné připomenout, že následný dědic, tedy ten, kdo je zůstavitelem povolán jako dědic předního dědice, tedy zůstavitelova dědice, je dědicem

---

⁵⁹ Důvodová zpráva k o.z., zvláštní část, k ustanovení § 1514-1515 [online]. občanskýzákoník.justice.cz. [cit. 2022-11-09] <http://obcanskýzákoník.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

⁶⁰ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV: dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015, s. 127.

⁶¹ Srov. ust. § 1601 o.z.

⁶² ŠVESTKA, J., DVORÁK J., FIALA J. a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Svazek IV. 2. vydání. V Praze: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 120.

zůstavitele a nikoli dědice předního. Jedná se o osobní právo zůstavitele, které nelze svěřit jinému, ani podřídít pod jinou osobu.⁶³

Dědic přední takto zřízeným svěřenským nástupnictvím ztratil oprávnění pořizovat o majetku, který nabyt po zůstaviteli. Jediným příkladem, kdy by toto neplatilo, by byla situace, kdy by na základě zůstavitelme zřízeného svěřenského nástupnictví a nastavením jeho podmínek žádný ze zůstavitelem povolaných dědiců nebyl a svěřenské nástupnictví by ve svém důsledku zaniklo.

3.1.1.2. Zřízení svěřenského nástupnictví zákazem zůstavitele, aby dědic pořídil o zanechaném majetku

Pokud zůstavitel zakáže svému dědici o zanechaném majetku rozhodovat a zároveň se nevyjádří o tom, kdo má po něm dědit, vznikne tím svěřenské nástupnictví. Svěřenskými nástupci se stanou dědicové v rámci zákonné dědické posloupnosti, tedy ty osoby, které v době úmrtí tohoto předního dědice zůstavitele přežijí a budou způsobilí dědit.⁶⁴

Tento zákaz se může vztahovat pouze na majetek, který přední dědic zdědil po zůstaviteli a jestliže jej nabyt jiným než výše uvedeným způsobem, může s ním nakládat dle svého uvážení. Pakliže by přední dědic nerespektoval uvedený zákaz a pořídil by o jmění, které nabyt v rámci svěřenského nástupnictví, bylo by takové pořizení v rozsahu, ve kterém o něm pořídil neplatné.⁶⁵

3.1.1.3. Zřízení svěřenského nástupnictví osobě, která v době úmrtí zůstavitele neexistuje

Svěřenské nástupnictví může vzniknout též v situaci, kdy zůstavitel povolá za dědice někoho, kdo v době úmrtí ještě neexistuje, tedy nenarodil se ani nebyl počat (u fyzické osoby), avšak nemusel ani vzniknout (u právnické osoby). Pokud v době zůstavitelovy smrti právnická osoba ještě nevznikla, tak je způsobilým dědicem či odkazovníkem za předpokladu, že vznikne do jednoho roku od smrti zůstavitele.⁶⁶ Toto omezení u člověka neplatí a zůstavitel má možnost povolát více fyzických osob, které v době jeho úmrtí ani nemusely být počaty, avšak svěřenské

---

⁶³ Srov. ust. § 1496 o.z.

⁶⁴ ROUČEK, F., SEDLÁČEK J. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl třetí, (§§ 531 až 858.)* V Praze: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1936, s. 196

⁶⁵ Srov. ust. § 580 o.z.

⁶⁶ Srov. ust. § 1478 o.z.

nástupnictví zanikne ve chvíli, kdy majetek nabude první svěřenský nástupce z těch, kteří nejsou zůstavitelovými současnými⁶⁷. Předními dědici se v této situaci stanou dědici ze zákonné dědické posloupnosti.⁶⁸

Zůstavitelovým současným tedy je každý, kdo ke dni úmrtí zůstavitele vznikl (právní osoby), či byl naživu, případně alespoň počat – *nasciturus* (fyzické osoby). Dle ust. § 25 o.z. se „na počaté dítě se hledí jako na již narozené, pokud to vyhovuje jeho zájmům. Má se za to, že se dítě narodilo živé. Nenarodí-li se však živé, hledí se na ně, jako by nikdy nebylo.“

3.1.1.4. Zřízení svěřenského nástupnictví u povolání dědice s podmínkou nebo doložení času

Zůstavitel zřídil svěřenské nástupnictví, pokud povolal dědice s podmínkou nebo na určitou dobu.

Jestliže je dědic povolán s odkládací podmínkou, stává se následným dědicem a dědí za splnění dané podmínky. Předními dědici jsou dědici ze zákonné dědické posloupnosti, pokud neurčí zůstavitel jinak. Pakliže je dědic povolán s rozvazovací podmínkou, stává se předním dědicem do doby, než nastanou účinky rozvazovací podmínky. Předními dědici jsou opět dědici ze zákonné dědické posloupnosti, neurčí-li zůstavitel jinak. Podmínky lze určit kumulativně i alternativně, tedy splněním všech podmínek i splněním jen některé z podmínek.

U doložení času lze určit, že se povolaná osoba stane předním dědicem na určitou dobu, tedy do konečné doby, např. do doby, než uzavře manželství. Následně se svěřenským nástupcem stane ten, kdo je povolán od této doby, případně dědicům ze zákonné dědické posloupnosti, povolal-li zůstavitel toliko dědice do určené (konečné doby).⁶⁹

Druhou možností u doložení času je možnost, že se dědicem následným stane povolaná osoba až za určitou dobu, nikoli v den smrti zůstavitele. Dědicem předním se stávají buď dědici ze zákonné dědické posloupnosti, případně

---

⁶⁷ Dle OZO byla rozhodná doba ke dni zřízení závěti (ust. § 612 OZO), dle současného o.z. je rozhodná doba ke dni úmrtí zůstavitele (ust. § 1515 o.z.).

⁶⁸ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV: dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015, s. 132.

⁶⁹ ROUČEK, F., SEDLÁČEK J. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl třetí, (§§ 531 až 858.)* V Praze: Právnícké knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1936, s. 196.

zůstavitelem určená osoba. Jedná se o situaci, kdy zůstavitel určí, že následným dědicem se osoba stane v okamžiku nabytí zletilosti.

3.1.2. Práva a povinnosti dědiců při svěřenském nástupnictví

Svěřenské nástupnictví, které funguje na principu, že po sobě jdoucí dědici nabývají dědické právo ke stejnému majetku, s sebou může přinést také konflikty mezi dědicem předním a dědicem následným. Následný dědic požaduje, aby v budoucnu nabyl od předního dědice zanechaný majetek v co největší hodnotě a právě to, co mu zůstavitel ve svém pořízení pro případ smrti určil a dědic přední zároveň sleduje svůj zájem, aby ze zanechaného majetku měl co největší užitek.

V situaci, kdy je zůstavitelův majetek v rukách předního dědice, jsou možnosti následného dědice velmi omezené, a tudíž zákon stanoví pravidla, která je nutné předním a následným dědicem dodržovat.

Následný dědic má právo požadovat, aby mu byl vystaven soupis o zanechaném majetku, aby v budoucnu nenastal rozpor mezi předním a následným dědicem o tom, co mu má být vydáno. Obsahem tohoto soupisu majetku je tak inventář všeho, co nabyl přední dědic v rámci dědění s označeným datem pořízení. Následný dědic může požadovat, aby byl soupis proveden za jeho přítomnosti, podpisy na něm byly úředně ověřené či byl proveden notářským zápisem. Náklady na pořízení tohoto soupisu jdou k tíži dědictví, pokud je soupis proveden a jdou tedy k tíži dědiců.

Přední dědic má k nabytému majetku pouze omezené možnosti, byť k němu má vlastnické právo. Nemůže s ním volně nakládat, neboť by nemělo docházet k jeho zmenšení, podstatným změnám či zatěžování, je tak v tomto případě omezen na práva a povinnosti poživitele⁷⁰. Přední dědic dále nesmí zcizit či zatížit věc z dědictví, lze to však v případě, kdy je nutné takto učinit k úhradě zůstavitelových dluhů a následný dědic může tento souhlas učinit pouze ve formě notářského zápisu, pokud by nesouhlasil, nahradí se jeho souhlas soudním rozhodnutím ve sporném řízení. Soud návrhu vyhoví, pokud jestliže je to nutné k péči předního dědice jako řádného hospodáře. Pakliže by se hodnota zděděné věci v rukách předního dědice v důsledku jejího řádného užívání zmenšila a bez jeho zavinění, není za to následnému dědici odpovědný.

---

⁷⁰ Srov ust. § 1285 a násl. o.z.

Nejnižším možným rozsahem práv předního dědice jsou práva vyplývající z titulu jeho osoby jako poživitele, která má přední dědic k předmětu svěřenského nástupnictví vždy a která zůstavitel nemůže nijak omezit. Tato práva tedy staví předního dědice do pozice vlastníka dědictví, který má toto vlastnické právo omezeno a který má pouze tento rozsah oprávnění:

- přední dědic je oprávněn užívat dědictví a brát si z něj plody a užitky⁷¹, tedy užívat tyto věci pro svoji vlastní potřebu a pro potřebu své domácnosti
- právem předního dědice je právo na úrok z jistiny, výnosy z cenných papírů, nájemné, pachtovné či jiné obdobné výnosy z dědictví, též výnosy mimořádné
- právo volně nakládat se zastupitelnými zužitelnými věcmi, která však musí následnému dědici předat ve stejném množství věcí téhož druhu a jakosti

Naproti tomu povinnostmi předního dědice jako poživitele jsou:

- povinnost předního dědice nést všechny závady, která vážnou na dědictví
- povinnost předního dědice nést všechny náklady, které je nutné získat k plodům a užitkům
- povinnost předního dědice udržovat dědictví ve stavu, ve kterém je převzal, spolu s hrazením veškerých nákladů kolem něj
- povinnost předního dědice šetřit podstatu věcí z dědictví⁷²

Zůstavitel může výslovně stanovit, že má přední dědic právo s nabytým majetkem volně nakládat. Přední dědic tak má možnost s věcmi nabytými děděním nakládat i bez souhlasu následného dědice (tedy např. zcizovat a zatěžovat).

Následný dědic může požadovat, aby soud stanovil přednímu dědici způsob a rozsah hospodaření s věcí nebo požívání věci, pokud věc přináší plody nebo užitky, např. při úpravě využití pachtovného z pachtu pole.

---

⁷¹ Srov. ust. § 491 o.z.

⁷² PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 1591-1592.

Pakliže by docházelo k překračování předního dědice ohledně svých práv z pozice poživitele, má přední dědic právo toto kontrolovat a případně porušení žádat o nápravu či náhradu způsobené škody. V daném případě je však třeba vhodně posuzovat *casus substitutionis*. Sankce za porušení předního dědice z titulu svých práv jako poživitele ze zákona neexistuje.⁷³

Pokud je věc náležející do dědictví předmětem svěřenského nástupnictví a zapisuje se do veřejného seznamu⁷⁴, zapíše se zde též svěřenské nástupnictví, např. do katastru nemovitostí.⁷⁵ Tento zápis do veřejného seznamu je obligatorní, jestliže je v tomto seznamu evidována věc, která je předmětem svěřenského nástupnictví a taktéž její vlastník. V případě nemovitých věcí dojde k zápisu svěřenského nástupnictví vkladem. Pakliže u věci zapsané ve veřejném seznamu nebylo zapsáno také svěřenské nástupnictví, lze předpokládat tím nejsou dotčena práva následného dědice vůči přednímu dědici. Vůči třetím osobám svěřenské nástupnictví takto působí, pouze pokud o něm věděly.⁷⁶

3.1.3. Způsobilost následného dědice

Následným dědicem se může stát jak fyzická osoba (též *nasciturus*), tak osoba právnická. Pokud je následným dědicem fyzická osoba, která v době zůstavitelovy smrti jako osoba ještě neexistuje, nevznikne jí dědické právo jako následnému dědici až úmrtím předního dědice, ale již okamžikem, kdy získá právní osobnost.⁷⁷

Ohledně státu, který by se stal následným dědicem, se vedou mezi odbornou veřejností debaty, avšak dle názoru autorky této diplomové práce je cílem zůstavitele při užití svěřenského nástupnictví uchovat majetek v soukromé sféře a vyloučit možnost, že by tento majetek připadl státu jako odúmrt', tedy že jedná o teoretické debaty.

Způsobilost následného dědice se posuzuje totožně jako u dědice předního, avšak k danému posouzení dochází k jinému okamžiku, neboť dědic přední musí

---

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Srov. ust. § 980 a násl. o.z.

⁷⁵ SVOBODA, J., KLIČKA O. *Dědické právo v praxi*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2014, s. 171-172.

⁷⁶ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 1594.

⁷⁷ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720)*. 2. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2022, s. 100-107.

podmínky splňovat k datu úmrtí zůstavitele, následný dědic se poté stává dědicem až s určitým časovým odstupem, tedy k okamžiku *casus substitutionis*.⁷⁸

Přední dědic i následný dědic musí k tomu, aby se stali dědicem, splnit obecné podmínky, a to:

- nezříct se dědického práva předem (za života zůstavitele)
- musí mu svědčit dědický důvod (dědická smlouva, závěť, zákon)
- nebýt dědicky nezpůsobilý
- nebýt vyděděn
- po poučení dědictví neodmítnout⁷⁹

Naproti tomu dědická nezpůsobilost nastává, pokud se dopustil potencionální dědic úmyslného trestného činu proti zůstaviteli, jeho předku, potomku, manželu, popřípadě se dopustil zavrženíhodného činu proti zůstavitelově poslední vůli.⁸⁰ Další specifické důvody pro manžele a rodiče jsou obsaženy v ust. § 1481 až § 1483 o.z.

Oproti dědické nezpůsobilosti je vydědění, které vyžaduje vyjma vydědění mlčky aktivní jednání zůstavitele a které se vztahuje pouze na nepominutelné dědice ze zákonem taxativně stanovených důvodů, které jsou obsaženy v ust. § 1646 až § 1649 o.z.

3.1.4. Sestavení inventáře

Sestavení inventáře je ochranou následného dědice k majetku, který má v budoucnu nabýt, sestavuje se k té části pozůstalosti, ke které je zřízeno svěřenské nástupnictví. Jeho sestavení není obligatorní, stane se tak na žádost následného dědice a zajišťuje následnému dědici správné informace o jeho části dědictví, které za splnění podmínek, tedy až nastane *casus substitutionis* a pomine jeho odložení, v budoucnu nabude.

V okamžiku *casus substitutionis*, kdy se následný dědic stane dědicem zůstavitele, dojde opět k zahájení pozůstalostního řízení po zůstaviteli, kde bude

---

⁷⁸ SVOBODA, J., KLIČKA O. *Dědické právo v praxi*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2014, s. 161-162.

⁷⁹ Tamtéž, s. 4.

⁸⁰ Srov. ust. § 1481 o.z.

jiný okruh dědiců (byť jen z části). Následný dědic má v průběhu projednání právo seznámit se s tou částí dědictví, kterou přední dědic zdědil po zůstaviteli.⁸¹

Spolu se sestavením inventáře nejsou spojena zvláštní práva či povinnosti, jeho přínosem je především určitý informační charakter.

Následný dědic má právo po dědici předním požadovat, aby bez zbytečného odkladu a za jeho přítomnosti sestavil písemný inventář veškerého majetku, který dědění nabyl. V inventáři musí být uveden den sestavení a následně dojde k jeho vydání následnému dědici. Inventář je možné vydat již během řízení o pozůstalosti, pokud přední dědic ví, co zdědí a náklady na jeho sestavení jdou k tíži dědictví do pasiv pozůstalosti.⁸²

Forma žádosti následného dědice vůči přednímu dědici o sestavení inventáře není zákonem upravena, tudíž pravděpodobně lze v jakékoli formě i bezformálně. Podstatným znakem je to, aby byla žádost dostatečně určitá, jednoznačná a srozumitelná a aby nebylo pochyb, že přední dědic ví, že byl o sestavení inventáře požádán.

Lhůta pro podání žádosti následného dědice vůči přednímu dědici o vyhotovení inventáře také není přímo určená, avšak stanoví, že jej má přední dědic vyhotovit bez zbytečného odkladu od okamžiku, kdy o něj byl požádán následným dědicem. Jelikož tato lhůta není ze zákona daná, lze dovodit, že o inventář je možné požádat jak v průběhu projednání pozůstalosti, tak také po jeho skončení.⁸³

Inventář je možné sestavit s úředně ověřenými podpisy či ve formě veřejné listiny, která zaručuje, že skutečnost potvrzená ve veřejné listině zakládá vůči každému plný důkaz o původu listiny od orgánu nebo osoby, které ji zřídily, o době pořízení listiny, jakož i o skutečnosti, o níž původce veřejné listiny potvrdil, že se za jeho přítomnosti udála nebo byla provedena, dokud není prokázán opak.⁸⁴

---

⁸¹ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 1589.

⁸² NOVOBILSKÝ, V. *Svěřenské nástupnictví v řízení o pozůstalosti. Ad Notam* [online]. 2016 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_417-sverenske-nastupnictvi-v-rizeni-o-pozustalosti.

⁸³ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 1589.

⁸⁴ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720)*. 2. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2022, s. 116-117.

O sestavení inventáře může následný dědic požádat kdykoli, není stanovena lhůta pro jeho podání. Následný dědic tedy není omezen časem, je omezen pouze okamžikem přechodu dědictví na jeho osobu.

Pakliže přední dědic na žádost následného dědice inventář nesestaví vůbec nebo v nedostatečném rozsahu, zákon jej přímo nepostihuje. Bránit se přílišným požadavkům následného dědice může přední dědic odmítnutím. Naopak následný dědic má možnost donutit předního dědice ke splnění povinnosti sestavit inventář formou žaloby, kde soud posuzuje, zda požadavek nepřekračuje praktickou potřebu následného dědice. Pokud by k sestavení inventáře nedošlo ani na základě tohoto rozhodnutí soudu, lze je vymáhat prostřednictvím pokut ukládaných exekutorem či sestavením inventáře jinou osobou pověřenou exekutorem než předním dědicem.⁸⁵

Náklady na sestavení inventáře jdou k tíži dědictví, neboť náklady na sestavení inventáře jsou dle ust. § 171 odst. 2 písm. b) z.ř.s. pasivem pozůstalosti. Toto však lze realizovat do skončení řízení o pozůstalosti, pakliže jsou v pozůstalosti likvidní prostředky, ze kterých lze tyto náklady uhradit. Pokud tyto prostředky, ze kterých by se náklady na pořízení inventáře mohly uhradit, nejsou v pozůstalosti, nebo by k sestavení inventáře mělo dojít po skončení řízení o pozůstalosti, povinnost k úhradě těchto nákladů spočívá na předním dědici, jelikož jemu je uložena povinnost inventář sestavit.⁸⁶

3.1.5. Ochrana před neoprávněným nakládáním

Ochranou následného dědice před neoprávněným nakládáním předního dědice s věcmi náležejícími do dědictví jsou dvojího druhu.

Pokud se věc zapisuje do veřejného seznamu (dle důvodové zprávy k o.z. se jedná o souhrnné označení veřejných evidencí věcí)⁸⁷, zapíše se zde také informace, že daná věc podléhá svěřenskému nástupnictví. Úřad tak nemůže zapsat jinou skutečnost, neboť z ust. § 1524 o.z. takové právní jednání vykazuje znaky relativní

---

⁸⁵ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 1589.

⁸⁶ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo* (§ 1475–1720). 2. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2022, s. 116-117.

⁸⁷ Důvodová zpráva k o.z., zvláštní část, k ustanovení § 980 [online]. obcanskyzakonik.justice.cz. [cit. 2023-03-01] <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

neúčinnosti. Zároveň by však k takové situaci nemělo reálně dojít, neboť tato informace je zanesená právě v daném veřejném seznamu.

Pokud se věc nezapisuje do veřejného seznamu, následný dědic má také možnost se bránit vůči neoprávněnému nakládání, a to za pomoci soudu, který vysloví relativní neúčinnost právního jednání. Oproti ochraně zapisované do veřejného seznamu třetí osobou však není tato příliš vysoká.

3.1.6. Zánik svěřenského nástupnictví

Zánik svěřenského nástupnictví je možný pouze ze zákonných důvodů, které předpokládají ust. § 1515 - § 1519 o.z., nelze tedy, aby zaniklo smluvně, neboť zůstavitel již v tu chvíli není. Přední a následný dědic se sice mají možnost domluvit na odmítnutí dědictví, avšak tím svěřenské nástupnictví nevznikne ani nezanikne, neboť by nastal zánik svěřenského nástupnictví předpokládaný jedním ze zákonných důvodů.

V praxi se nejčastěji objevují dva z možných případů zániku svěřenského nástupnictví, a to:

- zánik svěřenského nástupnictví, pokud není důvod, pro které bylo zřízeno
- zánik svěřenského nástupnictví, pokud není již žádný ze svěřenských nástupců

Níže budou rozebrány jednotlivé zákonné důvody zániku svěřenského nástupnictví.

3.1.6.1. Zánik svěřenského nástupnictví, pokud není žádný ze svěřenských nástupců

Pokud není již žádný ze svěřenských nástupců, dojde k okamžiku určitého naplnění, kdy je dědictví předáno poslednímu svěřenskému nástupci, který nebyl zůstavitelovým současníkem jako zůstavitelovu dědici a žádný další tedy již neexistuje, dojde tím také k jeho zániku.

Nemusí však nutně jít o onoho posledního z řady zůstavitelem určených svěřenských nástupců, pakliže v době, kdy má přejít zůstavitelův majetek na dalšího svěřenského nástupce ze svěřenských nástupců určených zůstavitelem,

avšak ten zde již nebude, např. pokud nežije, není způsobilý dědit či dědictví odmítne, svěřenské nástupnictví tím zanikne.⁸⁸

3.1.6.2. Zánik svěřenského nástupnictví, pokud není důvod, pro které bylo zřízeno

Pokud nenastane důvod, pro které bylo zůstavitelem zřízeno svěřenské nástupnictví, zanikne ze zákona.

Zůstavitel má možnost nařídit, aby na předního dědice přešla pozůstalost jen v určitých případech, např. za splnění podmínky, která je brána jako zřízení svěřenského nástupnictví. Vznik a zánik svěřenského nástupnictví je tedy navázáno na splnění určité podmínky, která buď nastane, anebo vůbec nenastane. To, že není jisté, zda podmínka nastane či nenastane, ji odlišuje od doložení času, neboť zde je jisté, že určitá skutečnost nastane (pokud čas není určen tak, že rozhodná chvíle objektivně nastat nemůže). Kupříkladu podmínka dosažení určitého věku bude vždy podmínkou, byť to tak zůstavitel nemusel zamýšlet, neboť nelze objektivně zaručit, aby se člověk dožil určitého věku. Pakliže nenastane určitá podmínka, nenastane ani svěřenské nástupnictví, jehož vznik je na splnění podmínky vázán.⁸⁹

Toto lze ilustrovat na příkladě, kde zůstavitel ustanoví následným dědicem osobu s podmínkou, aby do svých 30 let věku vystudovala vysokou školu. Jestliže však dosáhne tohoto věku a zároveň vysokou školu nevystuduje, nemůže být tato podmínka splněna a dojde tak k zániku svěřenského nástupnictví.

Pokud zůstavitel uloží nemožnou odkládací podmínku, nepřihlíží se k ní a pokud uloží nemožnou rozvazovací podmínku, je neplatná.⁹⁰

3.1.6.3. Zánik svěřenského nástupnictví pro uplynutí doby

Dle ust. § 1515 odst. 2 o.z.: „Svěřenské nástupnictví zanikne nejpozději uplynutím sta let od smrti zůstavitele, a to i když nařídil delší dobu. Má-li však svěřenský nástupce nabýt dědictví nejpozději při smrti dědice žijícího v době zůstavitelovy smrti, zanikne svěřenské nástupnictví teprve, až první ze svěřenských nástupců nabude dědictví po tomto dědici.“

---

⁸⁸ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV: dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015, s. 137.

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ Srov. ust. § 1563 o.z.

Tento zákaz má však jednu výjimku a není tudíž absolutní, a to v situaci, kdy má dědictví nabyt dle zůstavitelova příkazu následný dědic v okamžiku smrti dědice, který byl zůstavitelovým současníkem. V daném konkrétním případě zanikne svěřenské nástupnictví v okamžiku nabytí prvním z následných dědiců, který nebyl zůstavitelovým současníkem.⁹¹

Smyslem tohoto ustanovení je vyloučit perpetuitu⁹² a zabránit tomu, aby zůstavitel mohl zřídit rodinný fideikomis, který byl zrušen vcelku krátce po vzniku 1. republiky zákonem č. 179/1924 Sb., o zrušení svěřenství⁹³, kdy bylo nadále možné pořizovat pouze svěřenským nástupnictvím s omezenou dobou trvání.

3.1.6.4. Zánik svěřenského nástupnictví pro nabytí pořizovací způsobilosti

Pakliže zůstavitelův dědic nebude moci rozhodovat o svém majetku a platně pořizovat, má zůstavitel možnost pořídit a vyřešit svou konkrétní situaci dle ust. § 1517-1519 o.z.

Ust. § 1517 o.z. hovoří o nezletilém⁹⁴ dítěti zůstavitele, které je nezpůsobilé pořizovat, jako o předním dědici. K tomu, aby zaniklo v rozsahu povinného dílu, z důvodu, že nezletilý nezpůsobilý pořizovat nabude pořizovací způsobilosti, musí být současně splněny tři podmínky, a to:

- dítě, kterému byl povolán následný dědic, bylo v době povolání nezletilé,
- dítě, kterému byl povolán následný dědic, nemělo v době povolání pořizovací způsobilost (tu nabývá každá fyzická osoba dosažením 15 let věku, kdy však může pořídit pouze ve formě veřejné listiny, po dosažení zletilosti je možné v jakékoli formě),
- dítě tuto pořizovací způsobilost následně nabylo,⁹⁵

---

⁹¹ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV: dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015, s. 137.

⁹² věčná anuita, kdy by dědicové žili pouze z úroků z dědictví.

⁹³ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV: dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015, s. 136.

⁹⁴ Zákon výslovně neupravuje, kdo je osobou nezletilou, avšak upravuje, kdy osoba nabývá zletilosti. Lze tak *a contrario* určit, která osoba je nezletilá, neboť tou je každá osoba, která není zletilá. Zletilost lze nabyt dosažením 18 let věku či před jeho dosažením, uzavřením manželství, anebo přiznáním svéprávnosti.

⁹⁵ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 1586.

Svěřenské nástupnictví trvá, i když toto nezletilé dítě po zřízení svěřenského nástupnictví nabude pořizovací způsobilost a následný dědic mu musí zanechat povinný díl. Tedy v hodnotě, jaká by mu náležela toho dne, kdy by dítě bylo stále nezletilé, avšak nabylo by již pořizovací způsobilost. Smyslem tohoto ustanovení je tak především ochrana pro nezletilého, doposud nezpůsobilého pořizovat.⁹⁶ Pokud by svěřenské nástupnictví pro zůstavitelovo dítě zaniklo v rozsahu jeho povinného dílu a toto dítě je tak oprávněné o majetku, který zdědí, v rozsahu tohoto povinného dílu pořizovat, avšak neučiní tak, nabudou ho dědici podle zákonné dědické posloupnosti.⁹⁷

Ust. § 1518 o.z. paralelně navazuje na situaci předpokládanou v ust. § 1511 odst. 2 o.z., která se týká náhradnictví. V dané situaci zůstavitel zřizuje svěřenské nástupnictví svému bezdětnému potomkovi, ať již zletilému či nezletilému, v době, kdy on sám nemá žádného svého potomka, aby tak ochránil majetek do budoucna, přičemž k zániku svěřenského nástupnictví v plném rozsahu dojde za situace, kdy má tento potomek dítě v době, kdy nastává dědická posloupnost ze svěřenského nástupnictví.⁹⁸ Za předpokladu, že by tak zůstavitel takto pořídil v době, kdy by toto jeho dítě svoje vlastní dítě již mělo, očekává se, že by zůstavitel institutu svěřenského nástupnictví nevyužil, nicméně je možné, aby tak neučinil a svěřenské nástupnictví bude platit, byť by povolané dítě mělo být způsobilé dědit.⁹⁹

V návaznosti na předchozí odstavce je vhodné zmínit, že pokud by zůstavitelovo dítě či jiný potomek, kterému bylo zřízeno svěřenské nástupnictví, po sobě zanechalo dítě či jiného potomka pokrevního, užije se obdobně i na potomka osvojeného, tedy tímto by došlo k zániku svěřenského nástupnictví.¹⁰⁰

Pakliže se posuzuje, zda dítě či jiný potomek má dítě k okamžiku, kdy má nastat dědění, je nutné splnění podmínky zániku svěřenského nástupnictví, které nastane v době, kdy má nastat dědění ve prospěch zůstavitelem určeného

---

⁹⁶ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK J., FIALA J. a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Svazek IV. 2. vydání. V Praze: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 133.

⁹⁷ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 1587.

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK J., FIALA J. a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Svazek IV. 2. vydání. V Praze: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 134.

¹⁰⁰ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 1587.

následného dědice. Toto dědické právo je vždy odložené, oproti obecnému náhradnictví, ve kterém je nutné splnění této podmínky k okamžiku smrti zůstavitele.¹⁰¹

Posledním ustanovením týkajícím se zániku svěřenského nástupnictví pro nabytí pořizovací způsobilosti je ust. § 1519 o.z., které je pro případ, kdy zůstavitel ustanoví následného dědice svému potomkovi – přednímu dědici, který je rozhodnutím soudu omezen na svéprávnosti a který nemá pořizovací způsobilost.¹⁰² Motivací zůstavitele tak může být to, že přední dědic s omezenou svéprávností a bez pořizovací způsobilosti nemá možnost ovlivnit, jak bude naloženo s jeho majetkem po jeho smrti, a tudíž je mu povolán svěřenský nástupce, čímž nedojde k situaci, že by majetek připadl někomu dle zákonné dědické posloupnosti, tedy někoho, koho si zůstavitel nepřeje či ve formě odúmrti státu. Pokud by tento přední dědic pořizovací způsobilost v budoucnu nabyl, předpokládá se, že důvod nařízení svěřenského nástupnictví pominul a pokud by si to takto zůstavitel nepřál, musí to v závěti výslovně zmínit.¹⁰³

Omezit svéprávnost je možné dle ust. § 57 o.z. pouze na základě rozhodnutí soudu, a to v rozsahu, v jakém člověk není pro duševní poruchu, která není jen přechodná, schopen právně jednat, a vymezí rozsah, v jakém způsobilost člověka samostatně právně jednat omezil. Důvodová zpráva k občanskému zákoníku hovoří o, byť jen dočasném navrácení pořizovací způsobilosti, jako o zániku svěřenského nástupnictví. Není zatím jasně dáno, zda stačí faktické nabytí pořizovací způsobilosti či musí jít o rozhodnutí soudu, avšak dle ust. § 1527 o.z. ten, kdo je omezen na svéprávnosti a uzdraví se do té míry, že je schopen projevit svou vlastní vůli, může platně pořídit v jakékoli formě, tudíž se lze přiklonit k faktickému nabytí pořizovací schopnosti. Pokud by přední dědic následně opět ztratil pořizovací způsobilost, nemělo by to vliv na obnovení svěřenského nástupnictví, neboť pro zánik postačí přechodné nabytí pořizovací způsobilosti. Další možností by bylo, že by svěřenské nástupnictví zaniklo pouze v tom rozsahu, ve kterém by daná osoba

---

¹⁰¹ Tamtéž.

¹⁰² Srov. ust. § 55 o.z.

¹⁰³ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK J., FIALA J. a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Svazek IV. 2. vydání. V Praze: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 134.

nabyla pořizovací způsobilost, nicméně takový případ není v současnosti v zákoně výslovně stanoven a judikatura podobnou situaci také neřešila.¹⁰⁴

Svěřenské nástupnictví zanikne navždy, pokud jsou splněny shora uvedené podmínky. Ze zákona výslovně vyplývá, že se svěřenské nástupnictví automaticky neobnoví, ani pokud by se poměry předního dědice natolik změnil, že by došlo znovu k pozbytí pořizovací způsobilosti. V takovém případě by mohlo být řešením nové pořízení pro případ smrti spolu se zřízením svěřenského nástupnictví, anebo zůstavitelovým výslovným stanovením v rámci původního pořízení pro případ smrti, že svěřenské nástupnictví nezanikne, pokud by přední dědic nabyl pořizovací způsobilosti, anebo pokud by došlo k omezení předního dědice ve svéprávnosti takovým způsobem, že by pořizovací způsobilost pozbyl. Jestliže by zůstavitel takovou poslední vůli v pořízení pro případ smrti neprojevil, bylo by nutné k opětovnému zřízení svěřenského nástupnictví po pozbytí pořizovací způsobilosti předního dědice učinit nové pořízení pro případ smrti, neboť v opačném případě by došlo k zániku svěřenského nástupnictví navždy.¹⁰⁵

Jestliže by následně došlo ke sporu o dědické právo mezi dědici předního dědice a následným dědicem, kteří by tvrdili zánik svěřenského nástupnictví, neboť přední dědic nabyl pořizovací způsobilost, museli by dle ust. § 170 z.ř.s. dokázat alespoň přechodné nabytí pořizovací způsobilosti předního dědice.¹⁰⁶

Poslední z možností zániku svěřenského nástupnictví je taková, že svěřenské nástupnictví zanikne, pokud zůstavitelem stanovený následný dědic není způsobilý dědit, např. protože zemřel.¹⁰⁷

---

¹⁰⁴ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 1588.

¹⁰⁵ Tamtéž.

¹⁰⁶ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK J., FIALA J. a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Svazek IV. 2. vydání. V Praze: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 134-135.

¹⁰⁷ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 1588.

3.1.7. Svěřenské nástupnictví a jeho pozitiva a negativa

Následující část této diplomové práce je věnována pozitivům a možným negativům institutu svěřenského nástupnictví v současném českém právním řádu, byť dle autorky této diplomové práce pozitiva se znovuoobením institutu svěřenského nástupnictví převažují. Některá z nich již mohla vyplynout ze samotného textu práce, avšak níže jsou rovněž samostatně rozvedené.

3.1.7.1. Pozitiva

Velkou předností institutu svěřenského nástupnictví je zachování majetku pro budoucí generace podle zůstavitelovy vůle, který tak má možnost přesně a jasně ovlivnit osud svého majetku po poměrně dlouhý časový úsek.¹⁰⁸

Dalším kladem je možnost krátkodobě či dlouhodobě zaopatřit své blízké, neboť zůstavitel má možnost na určitý časový úsek obejít dědění ze zákonné posloupnosti a po čase se k němu navrátit. Tato varianta je velmi praktická v situaci, kdy chce zůstavitel zaopatřit svého partnera, se kterým však není sezdán a po jeho smrti tento majetek opět navrátí do své rodiny, např. potomkům v rámci zákonné posloupnosti.

Nejpraktičtější využitím institutu svěřenského nástupnictví je patrně ovlivnění směřování majetku, pokud má zůstavitel dědice, který je omezen ve své svéprávnosti tak, že nemůže učinit právní jednání pro případ smrti a zůstavitel jej nechce opomenout. Tomuto dědici jako přednímu dědici zůstavitel povolá zůstavitel následného dědice, který majetek nabude po jeho smrti a tím se předem vyloučí situace, že by majetek plynul státu ve formě odúmrti či osobám z rodiny, které zůstavitel nechce povolat jako své dědice.

3.1.7.2. Negativa

Nevýhodou institutu svěřenského nástupnictví je možná délka trvání, neboť zůstavitel nemusí dohlédnout do všech důsledků a zároveň se rozhoduje podle své aktuální situace, která se však může změnit a kterou zůstavitel nemusí podchytit ve svém pořízení pro případ smrti. Následně by se tak jednalo podle tohoto, byť neaktuálního, pořízení a jeho dědici by tak nemohli dědit kupříkladu dle jeho

---

¹⁰⁸ Tímto časovým úsekem je délka života dědice, který je zůstavitelovým současníkem, pokud však zůstavitel jmenuje jako dědice svého nesoučasnika, jedná se o časový úsek sta let.

změněné vůle. Toto riziko může zůstavitel eliminovat pečlivým uvážením všech možných scénářů a následným zřízením svěřenského nástupnictví.

Na zřízení dědické posloupnosti svěřenským nástupnictvím by mohl kdekdo nahlížet tak, že dědice omezuje, byť posílení autonomie vůle zůstavitele v dědickém právu je jistě dobrým krokem vpřed a zůstavitel takto činí na základě svých důvodů.

Dalším možným negativem institutu svěřenského nástupnictví může být zřízení na základě nepřesné zůstavitelovy formulace, kdy jej zůstavitel zřídí, byť toto nebyl jeho záměr, např. pokud vyjádří přání.

Posledním negativem je, že se stále se jedná o „nový“ institut, neboť byl znovuzaveden vcelku nedávno a jeho důsledky se projeví teprve plynutím času. V současné chvíli chybí u některých otázek, které může tento institut vyvolávat, literatura i judikatura.

3.2. Procesní právo

Nabytí dědictví následným dědicem je upraveno v ust. § 194 zákona č. 292/2013 Sb., zákona o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z.ř.s.“), který mimo jiné obsahuje také procesní úpravu dědického práva.

Pravidla týkající se svěřenského nástupnictví a postupu při přechodu pozůstalosti na svěřenského nástupce se užijí obdobně jako při běžném dědictví, z tohoto důvodu bude v následujících dvou podkapitolách postupně představeno původní pozůstalostní řízení, ve kterém se vypořádává pozůstalost mezi zůstavitelem a předními dědici a také pozůstalostní řízení následné, ve kterém se vypořádává pozůstalost mezi zůstavitelem a dědici následnými.

3.2.1. Původní pozůstalostní řízení

Právní úprava pozůstalostního řízení je upravena v ust. § 98 – § 193 z.ř.s., jedná se o řízení nesporné a toto řízení vede notář jako soudní komisař, který činí veškeré úkony s pozůstalostí spojené.

Řízení o pozůstalosti zahajuje soud, jakmile dostane informaci, že fyzická osoba, která měla v jeho obvodu trvalý pobyt nebo bydliště, zemřela či byla prohlášena za mrtvou. Cílem je zjistit veškeré podstatné skutečnosti k okamžiku smrti zůstavitele, neboť k tomuto okamžiku se následně projednává pozůstalost.

Účastníky poté jsou osoby, o kterých lze mít důvodně za to, že jsou zůstavitelovými dědici. V případě, že není žádný okruh dědiců – odúmrti, je účastníkem řízení stát. Pokud se v průběhu řízení zjistí, že se v pozůstalosti nenachází žádný nebo nepatrný majetek, je účastníkem pouze vypravitel pohřbu.

Jestliže notář jako pověřený řízením o pozůstalosti v rámci řízení zjistí, že zůstavitel zanechal porřízení pro případ smrti, ve kterém zřídil svěřenské nástupnictví a které dosud nezaniklo, musí věnovat svěřenskému nástupci, popř. svěřenským nástupcům procesněprávní pozornost.¹⁰⁹

Dle ust. § 184 odst. 5 z.ř.s. se v usnesení, na základě kterého se řízení končí, mimo jiné též uvede, zda byla nařízena dědická posloupnost zřízením svěřenského nástupnictví, doložením času nebo jiným způsobem, kdo byl povolán jako následný dědic a za jakého předpokladu a zda může přední dědic s dědictvím volně nakládat. Následnému dědici nelze např. odejmout právo dědictví odmítnout již v předním dědickém řízení či odejmout právo na výhradu soupisu pozůstalosti. Následný dědic by proto mohl být účastníkem tohoto původního pozůstalostního řízení.

O tom, zda je svěřenský nástupce účastníkem původního dědického řízení, však nepanuje dle dikce zákona shoda, avšak autorka této diplomové práce je ve shodě s autory komentáře k zákonu o zvláštních řízeních soudních, kteří se přiklánějí (i z praktických důvodů) k názoru, že následný dědic není účastníkem tohoto řízení, neboť (mimo dalších argumentů) vznik dědického práva následného dědice je odložen v době původního dědického řízení, a tedy jeho dědické právo ještě nevzniklo.¹¹⁰

S tím, že následný dědic není účastníkem prvního řízení, je v souladu též V. Novobilský, neboť dědické právo následného dědice vzniká až v okamžiku, kdy nastal případ, pro nějž bylo zřízeno svěřenské nástupnictví a k tomuto okamžiku se mají posuzovat všechny rozhodné skutečnosti. Jelikož dědické právo v tomto řízení ještě nevzniklo, nemůže se následný dědic vyjádřit k tomu, zda dědictví přijímá či odmítá, uzavírat dohodu o vypořádání společného jmění manželů zůstavitele a jeho manžela, dohodu o rozdělení pozůstalosti, vyjadřovat se k platnosti a pravosti

---

¹⁰⁹ NOVOBILSKÝ, V. *Svěřenské nástupnictví v řízení o pozůstalosti. Ad Notam* [online]. 2016 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_417-sverenske-nastupnictvi-v-rizeni-o-pozustalosti.

¹¹⁰ SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HRMADA M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 2. vydání*. V Praze: C.H. Beck, 2020, s. 445.

pořízení pro případ smrti. Zároveň se předpokládá, že dědic dědictví přijal, tudíž je vyloučeno, aby prohlásil, že uplatňuje či neuplatňuje výhradu soupisu. Účast následného dědice v prvním řízení je tedy neodůvodněná, s výjimkou následujících situací:

- následný dědic je současně nepominutelným dědicem
- následný dědic je dědicem k části pozůstalosti a také následným dědicem k jiné části pozůstalosti
- přední dědic dědictví nenabyl
- případ, pro který bylo zřízeno svěřenské nástupnictví, nastal ještě před úmrtím zůstavitele či během původního pozůstalostního řízení¹¹¹

Naproti tomu však M. Šešina, L. Muzikář a P. Dobiáš ve své Příručce dědického práva¹¹² jsou toho názoru, že následný dědic má mít již v době svého čekatelství na nabytí dědictví právo účastnit se původního dědického řízení za předpokladu, že se nejedná o následného dědice, který se má narodit teprve v budoucnu. Následnému dědici bude následně sděleno, že je povolán stát se následným dědicem a bylo by též vhodné vstoupit do jednání – jednat s předním dědicem, účastnit se zjišťování aktiv a pasiv pozůstalosti, případně soupisu pozůstalosti a po vydání usnesení o vyrozumění o dědickém právu podle ust. § 164 z.ř.s. též vyjádření, zda dědictví neodmítá.¹¹³

V situaci, kdy zůstavitel povolal za následného dědice svého potomka, tedy svěřenského nástupce je též nepominutelným dědicem, jenž však není spokojen s tím, že je jeho dědické právo odsunuto a požaduje od předního dědice povinný díl, lze dle autorů komentáře k zákonu o zvláštních řízeních soudních své právo na povinný díl uplatnit již v tomto prvním, původním řízení, avšak zanikne tím jeho nárok na práva plynoucí z jeho pozice svěřenského nástupce, tedy nelze čerpat práva v obou

---

¹¹¹ NOVOBILSKÝ, V. *Svěřenské nástupnictví v řízení o pozůstalosti. Ad Notam* [online]. 2016 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_417-sverenske-nastupnictvi-v-rizeni-o-pozustalosti.

¹¹² ŠEŠINA, M., MUZIKÁŘ L., DOBIÁŠ P. *Dědické právo. Praktická příručka*. 2. vydání. V Praze: Leges, 2022.

¹¹³ ŠEŠINA, M., MUZIKÁŘ L., DOBIÁŠ P. *Dědické právo. Praktická příručka*. 2. vydání. V Praze: Leges, 2022, s. 175.

řízení. V zákoně však výslovně upravený postup není a judikatura danou situaci zatím neřešila.

Judikatura však již řešila, konkrétně tedy Městský soud v Praze ve svém judikátu sp. zn. 29 Co 286/2020 situaci, kde nepominutelný dědic, který je závětí zůstavitele povolán jako svěřenský nástupce (následný dědic) k majetku, jehož hodnota je stejná jako jeho povinný díl nebo vyšší, a který neodmítl dědictví s výhradou povinného dílu, nemá vůči přednímu dědici právo na povinný díl.¹¹⁴ Pokud by se ukázalo, že hodnota majetku, který má z titulu svěřenského nástupnictví připadnout nepominutelnému dědici, je nižší než v hodnotě povinného dílu, má takový dědic právo na povinný díl.¹¹⁵

Před skončením pozůstalostního řízení musí být splněna vůle zůstavitele. Soudní komisař poté poučí následného dědice o odsunutí dědického práva a na čem je toto právo závislé. Na základě uvedení údajů následného dědice v konečném usnesení původního pozůstalostního řízení, kterým se zřizuje a potvrzuje dědická posloupnost zřízením svěřenského nástupnictví, může následný dědic svá práva uplatnit, když nastane *dies a quo*, tedy počáteční doba, dědictví napadne tomu, kdo byl od počáteční doby povolán za dědice. Následný dědic může vůči dědici přednímu také uplatnit práva předvídaná hmotným právem dle ust. § 1520 - § 1524 o.z.¹¹⁶

3.2.1.1. Úkony po skončení původního pozůstalostního řízení

Pokud bylo svěřenské nástupnictví zřízeno k věci, která se zapisuje do veřejného rejstříku nebo seznamu, vyrozumí dle ust. § 190 z.ř.s. soudní komisař po právní moci orgán, který daný veřejný rejstřík nebo seznam vede o tom, kdo se stal vlastníkem věci.

3.2.2. Následné pozůstalostní řízení

Následné pozůstalostní řízení nastává v situaci, kdy byla zůstavitelem nařízena dědická posloupnost zřízením svěřenského nástupnictví, doložením času, nesplněním příkazů nebo jiným způsobem, případně pokud má z jiného důvodu

---

¹¹⁴ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 25.09.2020 sp. zn. 29 Co 286/2020 In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-2-18]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹¹⁵ ŠEŠINA, M., MUZIKÁŘ L., DOBIÁŠ P. Dědické právo. Praktická příručka. 2. vydání. V Praze: Leges, 2022, s. 176.

¹¹⁶ SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HRMADA M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020., s. 445-446.

nabýt dědictví následný dědic. Toto řízení je pokračováním původního dědického řízení ve formě dalšího typu dodatečného projednání dědictví a podmínkou jeho vyvolání je splnění podmínky, na základě které by měl dědictví nabýt následný dědic.¹¹⁷

Okolnost, která zřizuje tuto dědickou posloupnost, spočívá v okamžiku, kdy nastanou zůstavitelem označené okolnosti. Následně dojde k přechodu pozůstalosti či její části na následného dědice.

Zůstavitel zde projevuje svou vůli, ve které má možnost povolat dědici svěřenského nástupce či uvést do pořizení pro případ smrti vedlejší doložky, na něž je vázán vznik dědického práva následného dědice či zánik dědického práva dědice předního.¹¹⁸

Smyslem tohoto následného pozůstalostního řízení je tedy posouzení, zda pominulo odsunutí dědického práva následného dědice a potvrzení dědictví následnému dědici.

Dle ust. § 1507 o.z. pro případ, kdy nedojde k nabytí následným dědicem, je určen náhradník.

Vznik následného pozůstalostního řízení iniciuje nejčastěji samotný následný dědic, lze ale řízení zahájit též návrhu či podnětu k zahájení řízení dědice předního, vykonavatele závěti, jiné osoby. Učinit tak lze též na základě oznámení matriky o úmrtí předního dědice, nicméně z pohledu autorky této diplomové práce je varianta zahájení na základě oznámení matriky nesprávná, neboť matrika ze své pozice nemůže znát konkrétní podmínky k zahájení daného řízení. Totéž platí o soudu, neboť toto není v jeho možnostech, aby evidoval ve všech řízeních o pozůstalosti, jak byla zřízena dědická posloupnost a zda již odsunutí dědického práva následného dědice nepominulo.

Soud následně postupuje přiměřeně podle ustanovení dílů 1 a 2 řízení o pozůstalosti a zkoumá splnění předpokladů dědické posloupnosti a dědické právo následného dědice. Účastníky řízení jsou přední dědic a následný dědic, pokud přední dědic zemřel, jsou namísto něj účastníky jeho právní nástupci.

---

¹¹⁷ SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020. s. 447.

¹¹⁸ ŠEŠINA, M., MUZIKÁŘ L., DOBIÁŠ P. *Dědické právo. Praktická příručka*. 2. vydání. V Praze: Leges, 2022, s. 735.

Splnění předpokladů posuzuje soudní komisař a záleží na podmínce, kvůli které došlo k odsunutí dědického práva následného dědice. Pokud je splněním předpokladů smrt předního dědice, postačí soudnímu komisaři úmrtní list předního dědice.

V situaci, kdy má soudní komisař za prokázané, že nastal případ, pro který bylo zřízeno svěřenské nástupnictví, posoudí, zda je následný dědic způsobilý dědit a vyrozumí jej o jeho dědickém právu (za předpokladu, že nebyl vyrozuměn v původním pozůstalostním řízení).

Následný dědic má právo dědictví odmítnout, avšak nikoli, pokud byl o právu odmítnout vyrozuměn a neodmítl či jsou naplněny předpoklady ust. § 1489 odst. 2 o.z.¹¹⁹ Pokud následný dědic odmítne a není žádný jiný následný dědic, soud řízení zastaví.

Poté soudní komisař vyrozumí následného dědice o jeho právu uplatnění výhrady soupisu pozůstalosti (za předpokladu, že je neuplatnil v původním pozůstalostním řízení), a jestliže ji následný dědic uplatní, bude se sepisovat ke dni, kdy pominulo odsunutí dědického práva.¹²⁰

Majetek, ke kterému bylo zřízeno svěřenské nástupnictví a který opravdu nabývá následný dědic tvoří aktiva pozůstalosti. Pasiva jsou naproti tomu ta, který je třeba uhradit. Rozhodným dnem pro ocenění hodnoty majetku je den, kdy pominulo odsunutí dědického práva, a tedy následný dědic, který uplatnil výhradu soupisu, bude zodpovídat do výše nabytého dědictví k tomuto dni. Následný dědic má poté povinnost vůči přednímu dědici k úhradě nákladů, které měl spojené s úhradou zůstavitelových dluhů či výplatou povinného dílu nepominutelnému dědici.¹²¹

Účinek rozhodnutí o dědictví k sobě vztahuje účinek pominutí odsunutí dědického práva následného dědice.

---

¹¹⁹ LAVICKÝ, P. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář.* Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 398.

¹²⁰ NOVOBILSKÝ, V. *Svěřenské nástupnictví v řízení o pozůstalosti. Ad Notam* [online]. 2016 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_417-sverenske-nastupnictvi-v-rizeni-o-pozustalosti.

¹²¹ Tamtéž.

3.2.3. Vztah předního a následného dědice

Přední dědic má vůči následnému dědici právo na to, aby mu následný dědic poměrně přispěl na zůstavitelovy dluhy nebo na úhradu povinného dílu nepominutelnému dědici a následný dědic má povinnost úhrady. Zároveň však není vyloučena dohoda předního a následného dědice dle ust. § 10 z.ř.s., kterou soud schválí a pojme do rozhodnutí. Pokud se přední a následný dědic nedohodnou, rozhodne o povinnosti a jejím rozsahu soud. Přední dědic může zadržovat, co má následnému dědici vydat, dokud následný dědic nesplní svou povinnost nebo ji alespoň nezajistí.¹²²

Následný dědic má právo na to, aby soudní komisař zohlednil, jaký majetek a v jaké hodnotě nabyl ke dni, kdy došlo k odsunutí dědického práva, aby zjistil, zda se změnila hodnota ode dne úmrtí zůstavitele ke dni, kdy došlo k odsunutí dědického práva následného dědice.

Odměnu notáře jako soudního komisaře, hradí následný dědic. Její součástí je odměna, hotové výdaje a náhrada za daň z přidané hodnoty, základem odměny notáře jako soudního komisaře je v tomto řízení obvyklá cena aktiv a pasiv pozůstalosti, která nabude následný dědic. Usnesení následně soud doručí do vlastních rukou účastníků a je proti němu přípustné odvolání.¹²³

---

¹²² LAVICKÝ, P. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář.* Praha: Wolters Kluwer, 2015., s. 398.

¹²³ ŠEŠINA, M., MUZIKÁŘ L., DOBIÁŠ P. *Dědické právo. Praktická příručka.* 2. vydání. V Praze: Leges, 2022, s. 743.

4. SROVNÁNÍ SE ZAHRANIČNĚ-PRÁVNÍ ÚPRAVOU

Institut svěřenského nástupnictví lze nalézt v rozličných obměnách v mnoha občanských zákonících evropských států. Jak již bylo uvedeno na počátku této diplomové práce, svěřenské nástupnictví vychází historicky z římského práva, kdy je možné vidět dodnes nejen jeho, ale též další instituty pronikající do mnoha evropských právních řádů.

I v současné době klade svěřenské nástupnictví zejména důraz na respektování poslední vůle zůstavitele, díky čemuž je zůstaviteli umožněno upravit co nejpřesněji své majetkové a rodinné poměry podle své aktuální situace, a tak je tento institut zastoupen dodnes v moderních občanských zákonících mnohých evropských zemí, a to např. v Německu, Rakousku a dalších.¹²⁴ Právní úprava je sice odlišná, byť se z ní česká úprava také inspirovala, avšak sleduje stejný zájem a tím je posílené konečné rozhodnutí zůstavitele, kam bude plynout po jeho smrti majetek.

Důležitost znalosti právních předpisů zahraniční právní úpravy je u notářů velmi důležitá, neboť při vyřizování své agendy se mohou setkat s tzv. cizím prvkem, kterému bude níže věnována také podkapitola, jelikož v dnešním globalizovaném světě se nejedná o věc mimořádnou a do řízení o pozůstalosti se tento tzv. cizí prvek může často dostat.

4.1. Srovnání s právní úpravou Slovenské republiky

Slovenská právní úprava dědického práva vychází ze společné právní úpravy účinné v době rozpadu s Československa datující se ke dni 31.12.1992, tedy v oblasti občanského práva je účinný občanský zákoník z roku 1964. Oblasti dědického práva se nedotýkaly žádné zásadní změny, vyjma zásahu do testovací svobody, kdy došlo k odejmutí možnosti zřídit nadaci závětí dle dříve účinného § 477 odst. 2 Občianskeho zákonníku.¹²⁵ Co se týče oblasti přechodu pozůstalosti na dědice a možnosti zůstavitele spojit nabytí dědictví s podmínkami anebo doložením času, byly obě právní úpravy k 31.12.2013 shodné.

---

¹²⁴ HORÁLEK, V., SCHELLE, K., TAUCHEN, J. *Encyklopedie pojmů nového soukromého práva*. 2. doplněné vydání. V Praze: Linde, 2014, s. 383.

¹²⁵ čl. II. bodu 2 zákona č. 34/2002 Z. z., o nadáciách a o zmene Občianskeho zákonníka.

Jak již bylo zmíněno výše, úpravě dědického práva se v průběhu doby nedostalo zásadní změny, a tak není připuštěno ani svěřenské nástupnictví, jelikož jej občanský zákoník z roku 1964 nepřipouštěl (viz kap. 1.6. této diplomové práce). Dle ust. § 478 Občianskeho zákonníku jsou podmínky (doložení času a příkaz) připojené k závěti prohlášeny za nicotné. Co se týče úpravy náhradnictví, lze ho užít i bez výslovného zákonného zmocnění, tedy stejným způsobem jako tomu bylo u nás před přijetím současného občanského zákoníku.

4.1.1. Rekodifikace slovenského soukromého práva

Jelikož je na Slovensku stále užíván občanský zákoník z roku 1964, započaly z důvodu, že jsou určité pasáže již zastaralé a zároveň poplatné době svého vzniku, přípravy s cílem rekodifikovat slovenské soukromé právo, jehož výsledkem by měl být nový občanský zákoník založený na monistickém přístupu jako kodexu všeobecného soukromého práva a zákon o obchodních společnostech a družstvech.¹²⁶

Snahy o rekodifikaci byly na Slovensku učiněny již dříve, kdy v roce 1998 existovalo paragrafové znění, nikdy však nedošlo k jeho přijetí či alespoň novele aktuálně platného občanského zákoníku.

Díky této rekodifikaci by se měl do slovenského právního řádu vrátit také institut svěřenského nástupnictví, který by mohl částečně vycházet z české právní úpravy.

4.2. Srovnání s právní úpravou Spolkové republiky Německo

Následujícím srovnáním bude srovnání se Spolkovou republikou Německo, ve které platí již od 18.8.1896 občanský zákoník, Bürgerliche Gesetzbuch (též BGB). V tomto občanském zákoníku zůstaly zachovány tradiční instituty dědického práva.

Tento občanský zákoník je inspiračním zdrojem české úpravy svěřenského nástupnictví, byť nebyl primárním inspiračním pramenem.¹²⁷

---

¹²⁶ Priebek prác na rekodifikácii súkromného práva v Slovenskej republike. *Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.justice.gov.sk/ministerstvo/rekodifikacia-obcianskeho-zakonnika/priebek-prac-na-rekodifikacii-sukromneho-prava-v-slovenskej-republike/#2020%E2%80%9393sucasnost>.

¹²⁷ Důvodová zpráva k o.z., zvláštní část, k ustanovení § 1512 [online]. *obcanskyzakonik.justice.cz*. [cit. 2023-03-01] <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

Právní úprava svěřenského nástupnictví v tomto zákoníku je obsažena ve 46 ustanoveních (§ 2100 až 2146 BGB), naproti tomu v české právní úpravě se jedná o 12 ustanovení. Jedná se tedy o právní úpravu, která je obsáhlejší, a tudíž také propracovanější, která obsáhne mnohé složité situace. Tato obsáhlejší právní úprava však není pouze u úpravy institutu svěřenského nástupnictví, objevuje se takto i u jiných v BGB obsažených institutů.

Definice svěřenského nástupnictví je zakotvena v ust. § 2100 BGB, podle které může zůstavitel ustanovit osobu, která se má stát dědicem po předním dědici. Lze si povšimnout důrazu na vůli zůstavitele, který je tím hlavním, kdo si může určit, jak bude s jeho majetkem naloženo po jeho smrti na základě své konkrétní situace.

Úprava svěřenského nástupnictví v BGB je oproti úpravě českého o.z. stručnější¹²⁸, avšak navazující ustanovení upravují nejčasnější situace spojené se svěřenským nástupnictvím a jeho přechodem z předního na následného dědice, tedy smrt předního dědice, pokud nastane určitý okamžik či událost předvídané zůstavitelem.

Vztah svěřenského nástupnictví a institutu náhradnictví je vcelku podrobně vymezen, kdy je stanoveno, že pokud nastanou pochybnosti o tom, zda je osoba jmenovaná jako následný dědic či náhradník, platí, že je tato osoba náhradníkem, tedy z této právní úpravy vychází i český o.z., který shodně staví do popředí náhradníka oproti přednímu dědici a zároveň neupravuje situaci, kdy nastane spor o to, zda zůstavitel zřídil substituci či jiný institut.

Zřídít svěřenské nástupnictví lze výslovně či mlčky, zde se tedy jedná o totožný způsob mezi oběma občanskými zákoníky.

Zřídít lze dle BGB výslovně také pomocí jiných institutů, a to v závěti, dědické smlouvě, v darování pro případ smrti či u odkazu, ve kterém může zůstavitel určit, aby v určitý daný čas či události přešla věc z odkazovníka na třetí osobu, která se tímto stane následným odkazovníkem a na kterou se tímto přiměřeně užijí příslušná ustanovení o svěřenském nástupnictví.¹²⁹

---

¹²⁸ Znění ust. § 1512 odst. 1 o.z. je následující: „zůstavitel může nařídít, že dědictví má přejít po smrti dědice nebo v určitých jiných případech na svěřenského nástupce jako následného dědice. Povolání za svěřenského nástupce se považuje i za povolání za náhradníka.“

¹²⁹ ROMBACH, C. *Dědění v německém právu*. *Ad Notam*, 2000, č. 5, s. 103.

Mlčky zřízené svěřenské nástupnictví se BGB i český o.z. pokouší postihnout v co největším rozsahu. Jedním ze způsobů, jak lze zřídit mlčky svěřenské nástupnictví, je zřízením pro osobu, která v době jeho smrti ještě neexistuje (fyzická osoba ani ve formě *nascitura* a právnická osoba), kdy takto platí pouze pokud existují pochybnosti o obsahu vůle zůstavitele. Dalšími způsoby zřízení mlčky je zřízením, ve kterém zůstavitel určí, že má dědic nabýt dědictví po určitém čase a současně neurčí, kdo je předním dědicem a zřízením způsobem, že zůstavitel určí, dědice pouze do určitého okamžiku. Mlčky lze svěřenské nástupnictví zřídit také nařízením zůstavitele dědici, že daný dědic má pozůstalost vydat v určitý čas nebo při určité události třetí osobě.

Svěřenské nástupnictví dle BGB je možné zřídit v písemné podobě či ve formě notářského zápisu, nikoli však v ústní formě.

Úprava zániku svěřenského nástupnictví není v BGB téměř řešena, vyjma úpravy neúčinnosti svěřenského nástupnictví po uplynutí lhůty 30 let od smrti zůstavitele. Zde se inspiroval i český o.z., nicméně ten upravuje tuto situaci lhůtou dosti delší.

Jelikož tento německý občanský zákoník není primárním inspiračním pramenem, je možné odfiltrovat ta ustanovení, která obsahují totožné instituty. Takovým totožným ustanovením vycházejícím z německé právní úpravy je např. ustanovení zakotvující právo následného dědice žádat sestavení soupisu dědictví. Toto se dotýká také dalších ustanovení, avšak jedná se především o shodu z titulu obsahu než shodu doslovnou, což lze spatřit také u úpravy ustanoveních upravujících rakouský občanský zákoník. Tato téměř totožná úprava je tak ve všech těchto právních řádech, které historicky pramení z římského práva.

Německý občanský zákoník je obsáhlejší svou právní úpravou, lze zde najít řešení k mnoha situacím, ke kterým současný český občanský zákoník nemá žádnou či jen okrajovou úpravu.

4.3. Srovnání s právní úpravou Rakouska

Dalším srovnáním je srovnání rakouským občanským zákoníkem, a to s Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (dále ABGB), který platí v Rakousku od doby svého vzniku, s řadou novel, doposud.

Tento občanský zákoník platil v Československu po velmi dlouhou dobu od svého vzniku až do 50. let 20. století, kdy byl nahrazen občanským zákoníkem z roku 1950.

V této kapitole bude tedy porovnána česká právní úprava a úprava v ABGB, neboť z jejích ustanovení současný český občanský zákoník primárně vychází.¹³⁰

Dnešní úprava ABGB je upravena v ust. § 531- ust. § 824, kdy rozsahem se jedná o úpravu podobnou té v Obecném zákoníku občanském (viz kap. 1.3. této diplomové práce), ze kterého historicky vychází a který v minulosti prošel mnoha novelami. Tyto novely se však z větší části netýkaly oblasti dědického práva a pokud ano, nešlo o zásadní úpravy, neboť právní úprava byla kvalitně zpracovaná, a tak lze konstatovat, že dědické právo je stabilním prvkem rakouského občanského práva.

Institut svěřenského nástupnictví je upraven v ust. § 608 – ust. § 617 ABGB, rozsahově je tak v počtu ustanovení naprosto totožný s Obecným zákoníkem občanským a také právní úprava je dodnes totožná až na jednu výjimku. Oproti právní úpravě v o.z. nedochází k rozlišování výrazů náhradnictví a nástupnictví, což historicky vychází z dob svého vzniku.

Tato jedna novela upravující institut svěřenského nástupnictví v ABGB není nijak zásadní, došlo pouze k nahrazení jediného slova v ust. § 616 ABGB, dle kterého pokud je svěřenské nástupnictví zřízeno osobě nezpůsobilé platně pořídit jako přednímu dědici a tento nezpůsobilý přední dědic v době posledního pořízení je schopen pořídit či je mu povolena volná správa jmění, dojde k zániku svěřenského nástupnictví, které již nelze obnovit ani za situace, kdy by tento přední dědic měl opět svou způsobilost omezenou a tato osoba mezitím neučinila poslední

---

¹³⁰ Důvodová zpráva k o.z., zvláštní část, k ustanovení § 1512 [online]. obcanskyzakonik.justice.cz. [cit. 2023-03-20] <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

pořízení.¹³¹ V rámci novely došlo k nahrazení slova „nepříčetný“ za „nezpůsobilý testovat“, kdy tato novela nemění význam daného ustanovení, které spojuje vznik svěřenského nástupnictví s osobou omezenou na svých právech, která nemá rozsah svého právního jednání takový jako osoba neomezená na svých právech, a tak je u ní vyloučeno pořizovat pro případ smrti.

Ostatní úprava svěřenského nástupnictví je beze změny a její text je totožný jako v úpravě v Obecném zákoníku občanském.

Jelikož je tedy tato právní úprava nadále totožná, nenastal zvrát ani co se týče judikatury, která je konstantní a za tuto velmi dlouhou dobu již byly vyřešeny také veškeré sporné otázky.

Do budoucna tak nelze očekávat zásadní vývoj svěřenského nástupnictví, neboť ABGB je inspiračním zdrojem o.z. a od doby svého vzniku je velmi konzistentní, nelze tak očekávat zásadní novely, spíše vyložit určité výkladové nejasnosti, které český o.z. ani judikatura prozatím nevyložily.

4.4. Srovnání s právní úpravou Francie

Ve Francii je v občanském zákoníku Code Civil zakotveno dědické právo v knize třetí, hlavách první a druhé a je obsaženo v člancích 720 – 1099.

Původní institut *substitution fideicommissaire* se zde již nevyskytuje, neboť byl zrušen, dříve zde byl obsažen článek, který tento institut výslovně zakazoval. Po významné novele Code Civil z roku 2006 je však obsažen zcela nový institut, který je však označen jiným názvem a který je svým obsahem podobný české právní úpravě upravené v o.z.

Francouzská právní úprava rozděluje institut svěřenského nástupnictví na dvě části, a to *les libéralités graduelles* a *les libéralités résiduelles*, které se zčásti odlišují v úpravě dispozice předního dědice s dědictvím.

Institut *les libéralités graduelles* je možné užít u stanovení dědice závětí a také u bezplatného poskytnutí věci, kde dárce či zůstavitel poskytne věc spolu

---

¹³¹ WELSER, R. In AICHER, J. (ed). *Kommentar zum allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch mit IPRG, EVÜ, EheG, MRG, WGG, WEG, BTVG, HeizKG, KSchG in zwei Bänden. 1. Band.* Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2000, s. 889.

s věcným břemenem a tím zavazuje dědice či zůstavitele, aby věc zachovali a v případě smrti ji předali jiné osobě stanovené zůstavitelem nebo dárce.

Naproti tomu institut *les libéralités résiduelles* se vztahuje na to, co z věci zbyde po smrti předního dědice.¹³²

V celkovém kontextu se česká právní úprava svěrenského nástupnictví v o.z. a francouzská právní úprava v Code Civil nijak zásadně obsahově neliší.

4.5. Kolizní úprava v dědickém právu Evropské unie

Podle jakého právního řádu se bude posuzovat pořízení pro případ smrti, má značný dopad na její účinky.

Prameny mezinárodního práva dědického lze rozdělit na:

- vnitrostátní právní předpisy
- právní akty Evropské unie
- mezinárodní smlouvy

Z pohledu českého práva je zásadním pramenem zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, který je základním pramenem mezinárodního práva soukromého v České republice (dále také jako „ZMPS“). Druhým, možná ještě významnějším pramenem pro účely této podkapitoly, je Nařízení evropského parlamentu a Rady č. 650/2012, o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení.

Podle tohoto Nařízení se všechna dědictví osob, které zemřely dne 17.8.2015 či později užije toto Nařízení¹³³, které se vztahuje na dědění majetku zemřelých osob.¹³⁴

---

¹³² MALÁ, L. *Základní rámeček hmotného dědického práva ve Francii. Ad Notam* [online]. 2014 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: https://www.nkr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_168-zakladni-ramec-hmotneho-dedickeho-prava-ve-francii.

¹³³ Srov. ust. § 73a ZMPS.

¹³⁴ ŠEŠINA, M., MUZIKÁŘ L., DOBIÁŠ P. *Dědické právo. Praktická příručka*. 2. vydání. V Praze: Leges, 2022, s. 839.

4.5.1. Pravomoc soudů v dědických věcech s mezinárodním prvkem

Dle ust. § 74 odst. 1 ZMPS mají české soudy pravomoc projednávat dědictví fakultativně, pokud měl zůstavitel obvyklý pobyt na území České republiky, následně bude český soud postupovat dle české procesní právní úpravy.

Postup českého soudu bude dle ust. § 98 z.ř.s., dle něž má založenou příslušnost českého soudu, v jehož obvodu:

- bylo evidováno místo trvalého pobytu zůstavitele v informačním systému evidence obyvatel či místo jiného pobytu,
- zde bylo místo bydliště zůstavitele, případně pokud toto nelze zjistit, tak místo, kde se naposledy zdržoval,
- pokud nelze zjistit žádná z výše uvedených příslušností, je příslušný obvod, kde se nachází zůstavitelův nemovitý majetek,
- místo, kde zůstavitel zemřel, pokud není dána příslušnost dle žádné z výše uvedeného,

Daná kritéria se posuzují a použijí v pořadí, jak byly uvedeny za sebou a tuto pravomoc projednat dědictví a k rozhodnutí ve věci samé v řízení o pozůstalosti má dle ust. § 123 odst. 1 z.ř.s. notář.

Pokud jsou předmětem pozůstalosti nemovitosti nacházející se na území České republiky, mají české soudy výlučnou příslušnost.

Pravomoc českých soudů k projednání dědictví je založena také v případě projednání po zůstaviteli, který neměl v době úmrtí obvyklý pobyt v České republice, pakliže cizí orgány nerespektují pravomoc a rozhodnutí soudů z Česka a zůstávají nečinné (tedy odmítnou dědictví projednat či se v přiměřené lhůtě nevyjádří). Díky tomu je odstraněna právní nejistota, týkající se vlastnictví pozůstalosti na území České republiky a také zamezení zbytečným nákladům vynaložených s neprojednanou pozůstalostí.

Český soud projedná dědictví po českém občanovi vždy, pokud toto navrhne některý z dědiců s obvyklým pobytem v České republice. Tato výjimka z pravomoci cizích soudů snižuje náklady dědiců s pobytem na území České republiky, kteří jsou zpravidla i jejími občany.

Dle ust. § 74 odst. 5 ZMPS lze vydat pro účastníky řízení soudní potvrzení, že projednání dědictví nenáleží do pravomoci českých soudů. Toto potvrzení může být předloženo u cizího soudu, u něhož je navrhováno projednání dědictví.

Podstatným znakem při určení pravomoci podle nařízení o dědictví, je obvyklý pobyt v době smrti, který je vymezen v bodu 23 odůvodnění Nařízení a v ust. § 74 odst. 1 ZMPS. Orgán, který vede dědické řízení, posuzuje komplexně celkové životní okolnosti zůstavitele v průběhu let před jeho smrtí a v době smrti, kdy zejména délka a pravidelnost pobytu na území cizího státu a podmínky a důvody pobytu jsou podstatným znakem.¹³⁵

4.5.2. Určení rozhodného práva v dědických věcech s mezinárodním prvkem

Dle ZMPS je hraničním určovatelem obvyklý pobyt, který vychází z tzv. jednotného dědického statutu, díky kterému se použije pro věci movité i nemovité stejné rozhodné právo.

Určitou výjimkou je užití českého právního řádu v případě, že měl zůstavitel české státní občanství a minimálně jeden z dědiců obvyklý pobyt v České republice navrhne projednání před českým soudem, v takové situaci se užije české právo.¹³⁶

Hraničním určovatelem obvyklého pobytu zůstavitele je dle čl. 21 odst. 1 Nařízení obvyklý pobyt zůstavitele v době smrti. Výjimečně se připustí použití jiného práva, pakliže je zřejmé, že měl zůstavitel v době smrti zjevně užší spojení s jiným státem.¹³⁷

Česká republika není v oblasti dědického práva vázána žádnou mezinárodní smlouvou, co se týče rozhodného práva. Je vázána na smluvní úpravu určitých otázek přeshraniční pravomoci a správy pozůstalosti. Co se týče existujících mezinárodních smluv upravujících rozhodné právo a přímé normy upravujících formy závětí u vztahů s mezinárodním prvkem, není Česká republika pro tyto smlouvy smluvním státem.¹³⁸

---

¹³⁵ ŠEŠINA, M., MUZIKÁŘ L., DOBIÁŠ P. Dědické právo. Praktická příručka. 2. vydání. V Praze: Leges, 2022, s. 884.

¹³⁶ Tamtéž, s. 889.

¹³⁷ Tamtéž, s. 893.

¹³⁸ KUČERA, Z., PAUKNEROVÁ M., RŮŽIČKA K. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. V Plzni: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 324, 327.

ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo podrobně pojednat o institutu svěřenského nástupnictví, a to jak podle současné právní úpravy a jeho místa v ní, tak rovněž z pohledu jeho historického vzniku. Současně bylo cílem porovnat českou právní úpravu tohoto institutu se zahraničně-právní úpravou, neboť je součástí dědického práva mnoha evropských zemí a také úpravu dědického kolizního práva v rámci Evropské unie.

Na počátku diplomové práce je rozebrán vznik svěřenského nástupnictví od římského práva až po současný občanský zákoník, následující část práce je o umístění, které zaujímá svěřenské nástupnictví v systému dědického práva. Následně je rozebrána česká právní úprava tohoto institutu, a to jak z pohledu práva hmotného, tak práva procesního, kde je zejména v části týkající se procesních otázek upozorněno na určité zákonné nejasnosti. Poslední částí práce je komparace se zahraniční právní úpravou.

Svěřenské nástupnictví jako téma této diplomové práce si autorka práce vybrala z toho důvodu, že ho pokládá za užitečný nástroj v rámci dědického práva, díky němuž má zůstavitel možnost ovlivnit tok svého majetku dle svých představ, a právě z toho důvodu bylo záměrem představit jeho význam a fungování. Jelikož se s užitím tohoto institutu mohou objevit určité nejasnosti, není v současné době zatím příliš často užívaným institutem, avšak do budoucna bude jeho atraktivita spolu s odpověďmi na nejasné otázky bude jistě stoupat.

RESUMÉ

The aim of this dissertation was to discuss in detail the institute of Fideicommissum, both according to the current legislation and its place in it, as well as according to its historical origin. At the same time, the aim was to compare the Czech legal regulation of this institute with the foreign legal regulation, as it is part of the inheritance law of many European countries.

At the beginning of the dissertation, the origin of Fideicommissum from Roman law to the current Civil Code is analysed, the following part of the dissertation is about the place of fiduciary succession in the system of inheritance law. Subsequently, the Czech legal regulation of this institute is analysed, both from the perspective of substantive law and procedural law, where certain legal ambiguities are pointed out, especially in the part concerning procedural issues. The last part of the work is a comparison with foreign legislation.

The author of this dissertation chose Fideicommissum as the topic of this dissertation for the reason that she considers it a very useful tool within the inheritance law, thanks to which the testator has the possibility to influence the flow of his property according to his wishes, and for this reason it was the intention to present its meaning and functioning. As there may be some ambiguities in the use of this institute, it is not very often used at present, but its attractiveness will certainly increase in the future.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Odborná literatura – česká

1. BALÍK, S., BALÍK S. *Rukověť k dějinám římského práva a jeho institucí*. 3., rozš. vyd. V Plzni: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právní učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-256-1.
2. BEDNAŘÍKOVÁ, B. *Svěřenské fondy: institut pro uchování a převody rodinného majetku*. 2., aktualiz. vyd. V Praze: Wolters Kluwer, 2014. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-585-6.
3. BÍLEK, P., ŠEŠINA M. *Dědické právo v předpisech let 1925-2001*. V Praze: C.H. Beck, 2001. Zákony s poznámkami. ISBN 80-7179-590-9.
4. ELIÁŠ, K. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. V Ostravě: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2.
5. FIALA, R. *Občanský zákoník IV: dědické právo (§ 1475-1720): komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-570-1.
6. Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022.
7. HATTENHAUER, H. *Evropské dějiny práva*. V Praze: C.H. Beck, 1998. ISBN 80-7179-056-7.
8. HORÁLEK, V., SCHELLE, K., TAUCHEN, J. *Encyklopedie pojmů nového soukromého práva*. 2. doplněné vydání. V Praze: Linde, 2014. ISBN 978-80-7201-870-3.
9. KUČERA, Z., PAUKNEROVÁ M., RŮŽIČKA K. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. V Plzni: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Právní učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-550-0.
10. KINCL, J., SKŘEJPEK M., URFUS V. *Římské právo*. Dot. 2. dopl. a přeprac. vyd. (C.H. Beck dot. 1. vyd.). V Praze: C.H. Beck, 1997. Beckovy právní učebnice. ISBN 80-7179-031-1.

11. LAVICKÝ, P. *Civilní proces*. V Praze: Wolters Kluwer, 2015. Praktický komentář. ISBN 978-80-7478-869-7.
12. PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-747-7.
13. ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl třetí, (§§ 531 až 858.)* V Praze: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1936, 80-85963-74-4
14. SALÁK, P. *K pojmu fideikomis a jeho pozici v římském právu a novověkém právu*. Právní rozhledy. V Praze: Nakladatelství C.H. Beck, 2014, roč. 22, č. 12, s. 432-436. ISSN 1210-6410.
15. SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku*. V Praze: Linde V Praze, 2012. Monografie (Linde). ISBN 978-80-7201-931-1.
16. SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K. *Vývoj kodifikace občanského práva*. V Brně: Masarykova univerzita, 1993. Právnické sešity. ISBN 80-210-0546-7.
17. SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-788-0.
18. SVOBODA, J., KLIČKA O. *Dědické právo v praxi*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-266-3.
19. ŠEŠINA, M. MUZIKÁŘ L., DOBIÁŠ P. *Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního: praktická příručka*. 2. aktualizované vydání. V Praze: Leges, 2022. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-601-9.

20. ŠVESTKA, J. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. V Praze: Wolters Kluwer, 2019-. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-412-8.
21. VOJÁČEK, L., SCHELLE K., KNOLL V. *České právní dějiny*. 3. upravené vydání. V Plzni: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-575-3.

Odborná literatura – zahraniční

1. WERBÖCZY, I. *Tripartitum opus iuris consuetudinarii incltyi regni Hungariae*. Preložil Erik Štenpien. Tri-partitum. V Bratislavě: Eurokódex, 2008.

Odborná literatura – v elektronické podobě

1. RAUSCHER, R. *Dědické právo podle českého práva zemského*. [online]. V Praze, 1922 [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: https://digi.law.muni.cz/bitstream/handle/digilaw/4205/Rauscher_01-0000-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
2. SALÁK, P. a kol. *Historie osnovy občanského zákoníku z roku 1937: Inspirace, problémy a výzvy* [online]. V Brně: Masarykova univerzita, 2017, s. 18-19. [cit. 2023-03-01], Dostupné z: https://science.law.muni.cz/knihy/monografie/Salak_Historie_osnovy_oz_1937.pdf.
3. SCHELLE, K. *Cesta dědického práva od práva římského k moderním kodifikacím*. [online]. Acta Iuridica Olomucensia, dostupné na app.codexis.cz [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: <https://next.codexis.cz/literatura/LT98631?dokumentVraz=rodinn%C3%BD+ned%C3%ADl&citation=unit-38#unit-38>.

4. VOJÁČEK, L., SCHELLE K., TAUCHEN J. *Vývoj soukromého práva na území českých zemí*. [online]. V Brně: Masarykova univerzita, 2012, s. 458. [cit. 2023-03-01], Dostupné z: <https://science.law.muni.cz/knihy/monografie/vojacek-soukrome-pravo-ceske1.pdf>

Odborné články

1. DADUOVÁ, M., HORÁK O. *Nové dědické právo a meziválečná rekonstrukce. Ad Notam* [online]. 2016 [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_257-nove-dedicke-pravo-a-mezivalecna-rekodifikace.
2. MALÁ, L. *Základní rámec hmotného dědického práva ve Francii. Ad Notam* [online]. 2014 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_168-zakladni-ramec-hmotneho-dedickeho-prava-ve-francii.
3. NOVOBILSKÝ, V. *Svěřenské nástupnictví v řízení o pozůstalosti. Ad Notam* [online]. 2016 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_417-sverenske-nastupnictvi-v-rozeni-o-pozustalosti.
4. ROMBACH, C. *Dědění v německém právu. Ad Notam*, 2000, č. 5.

Prameny práva – české

1. Císařský patent č. 946/1811 Sb.z.s., Obecný zákoník občanský
2. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
3. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
4. Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
5. Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
6. Zákon č. 946/1811 Sb. zák. soud., obecný občanský zákoník
7. Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém

8. Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Prameny práva – zahraniční

1. Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch
2. Bürgerliche Gesetzbuch
3. Code Civil
4. WELSER, R. In AICHER, J. (ed). *Kommentar zum allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch mit IPRG, EVÜ, EheG, MRG, WGG, WEG, BTVG, HeizKG, KSchG in zwei Bänden. 1. Band.* Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2000, s. 889.
5. zákon č. 40/1964 Zb., Občiansky zákonník

Judikatura

1. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 25.09.2020 sp. zn. 29 Co 286/2020
2. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.12.2016, sp. zn. 21 Cdo 486/2016

Ostatní zdroje

1. Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanskému zákoníku
2. internetový slovník The Free Dictionary. Trust, <https://legal-dictionary.thefreedictionary.com/trust>
3. Priebeh prác na rekodifikácii súkromného práva v Slovenskej republike. *Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.justice.gov.sk/ministerstvo/rekodifikacia-obcianskeho-zakonnika/priebeh-prac-na-rekodifikacii-sukromneho-prava-v-slovenskej-republike/#2020%E2%80%93sucasnost>.